

V Ljubljani, v januarju 1916.

POPOTNIK

PEDAGOŠKI IN ZNANSTVEN LIST.

Letnik XXXVII.

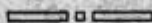
Štev. 1.

Urejuje M. J. Nerat v Mariboru.

V s e b i n a :

1. V novem letu	1
2. Pavel Fleré: O bodoči vzgoji	3
3. J. Bankart: J. Ruskin o vrednosti čitanja	10
4. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov „Orbis pictus“	17
5. Iz šolskega dela:	
Regina Gobec: Uporaba šolarskih knjižnic	22
Ana Pfeifer: Kako naj pouk vzbuja samostojnost	24
6. Slovtvo: Ocene, Književne novosti, Časopisni vpogled	27
7. Razgled: Kultura.	30
9. Razgled: To in ono.	32

Last in založba

Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov za naše liste, ki so:

Učiteljski Tovariš, Popotnik, Zvonček.

Iznova pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Vsi na delo!

POPOTNIK izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in stane na leto 6 K, pol leta 3 K, četrť leta
:: 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v. ::

☛ Za časa vojne izhaja Popotnik vsak drugi mesec. ☚

Naročnino in reklamacije sprejema Zavezin' blagajnik Fr. Luznar v Kranju. — Rokopise je pošiljati ravnatelju M. J. Neratu v Maribor, Kaiserfeldgasse štey. 21/II.

:: Za uredništvo odgovoren: Anton Sterlekar. ::

V NOVEM LETU 1916.

NAZNANILO.

V zadnji številki pedagoškega in znanstvenega lista »Popotnik« l. 1915. smo podali izjavo, da so naš prisilile razmere, da prekinemo izhajanje »Popotnika« za nedoločen čas.

Ta naš ukrep je neprijetno zadel napredno učiteljstvo. Od mnogih strani se nam je izrazila občna želja, da tega nikakor ne smemo storiti, da izhajanje lista ne preneha in da naj vzdržimo edino slovensko pedagoško revijo. Upoštevali smo to izraženo željo in upravičeno zahtevo slovenskega učiteljstva ter pričeli posvetovanja in pogajanja, da bi »Popotnik« stopil po novem letu v XXXVII. leto svojega obstanka.

Na zavednem učiteljstvu je sedaj, da vzdrži »Popotnika!« Ako mu ostanejo zvesti vsi dosedanji naročniki in mu pridobe še novih naročnikov, ako se z vso vnemo zavzamejo zanj Zavezina društva in ako zlasti pristopijo v krog naročnikov slovenske učiteljice, ki stoje večinoma brezbrizno ob strani, potem nam bo mogoče po novem letu nadaljevati izdajanje lista, četudi ne redno vsak mesec, vendar pa v dosedanji obliki in po dosedanjem programu.

Vodstvo »Zaveze«.

Pravzaprav bi ne bilo treba gorenji izjavi vodstva »Zaveze« v 19. št. »U. T.« 1915 nobene pritikline, ker govori dosti jasno sama. Če pa se odločimo za to, da izpregovorimo besedico o položaju še na tem mestu, je pač le zraaditega, ker hočemo nekatera dejstva posebe poudariti.

Lani osorej smo začeli z nadaljevanjem »Popotnika« vzlic temu, da so nekateri odsvetovali to vsled razmer časa. Zaupali smo, da slovensko učiteljstvo ne bo pustilo pasti svojega »Popotnika«. Pozneje se je zdelo,

da bodo imeli črnogledi preroki vseeno prav, in težko, težko nam je bilo, ko smo pisali v oktobru leta 1915. znano izjavo, ki je naznanjala prekinjenje v izhajanju našega lista.

Ne za dolgo! Ukrep je »neprijetno zadel« napredno učiteljstvo. Lastna volja in lastna sila, ki je bila videti, da je v slovenskem učiteljstvu podlegla premoči razmer, se je dvignila, in učiteljstvo samo je pozvalo »Popotnika«, naj razvije zopet svoj prapor. Od tovarišev, ki stoje v strelskih jarkih, so nam došli glasovi, da »Popotnik« ne sme prenehati.

Sledimo pozivu, ki nam je prevesel dokaz zavednosti slovenskega učiteljstva. Organizacija, ki je stala slovensko učiteljstvo toliko truda in boja, je pokazala v teh težkih dneh, da ni organizacija papirja in statistike, pač pa organizacija žive misli in čvrste zavesti, ki je bistvo duše slovenskega učitelja.

To dejstvo je veselo! In v znamenju tega dejstva stopa »Popotnik« krepak in pogumen na torišče dela za svobodo vzgoje in znanosti ter hoče biti slovenskemu učiteljstvu tudi vnaprej, kar je bil dozdej: Slovenska pedagoška revija, ki je postala nam vsem tako nujna potreba, da ne more, ker ne sme, stopiti v ozadje niti pri tolikih nujnih in prenujnih.

To zavest nam budi visoko zaupanje v slovensko učiteljstvo in njegovo organizacijo. In v tej zavesti nastopamo z novim letom, v srcih pa nam je želja:

Strni se vse slovensko učiteljstvo v organizaciji venotrdno vez s svojimi glasili, ki služijo svetistvarivednega napredka; okleni se vede in dela z vsemi svojimi blagoslovljenimi močmi; potem bomo zrl v lepšo bodočnost moči šole in napredka, čemer edinemu je posvečena sila narodnega učiteljstva in v čemer edinem je prihodnost naroda.

Naša dolžnost doma je, da obdržimo v teh razburkanih dneh kulturne dobrine z vsemi močmi, kajti sram bi nas moralo biti, da bi nas smeli očitajoče vprašati ob svojem povratku tovariši, ki stoje danes v boju za domovino: »Mi smo vršili svojo dolžnost. In vi? Kako ste čuvali naše ljubo, ki smo vam je izročili v varstvo?«

Dajmo, da bomo tedaj dvignili glavo lahko ponosno ter prosto zrl v vprašujoče oko! Da dokažemo, kako smo se zavedali zahteve časa, ki terja žrtev tudi pri ohranitvi kulturnih dobrin, ter pokažemo, kako smo vedeli, da jih ravno mi ne smemo in ne smemo puščati vnemar...

To vejmo: V znamenju lastne sile in najčvrstejšesamopomoči bomo zmagali!

Zapisano slovenskemu učiteljstvu ob Novem letu 1916.

Uredništvo »Popotnika«.

PAV. FLERÈ:

O BODOČI VZGOJI.

(Poročila).

Še živimo v času, ko divja vojna na vseh koncih in krajih ter zahteva žrtve človeških življenj in mnogih kulturnih dobrin z vseh poprišč. Doma pa se že kažejo pomalem iz kaosa na obzorju sadovi teh žrtev in oficialno ter neoficialno se govori o reformah. Mnoge zahteva spoznanje razmer v izrednih časih, mnoge se obetajo naravnost iz žrtev. Idealist ustvarja naprej, ker zre vedno v lepšo bodočnost. A vrzeli, ki so se pokazale v današnjih dneh in ki jih bo treba izpolniti, če hočemo nastopiti v miru pot prave kulture, kakor jo zahteva ter jo mora zahtevati človeštvo danes, sili tudi realista, da ne razglablja le o danes in o včeraj, pač pa da se ozira na podlagi spoznanja prejšnjega in sedanjega predvsem na bodočnost. Gospodarski, politični, narodni program se revidira; revidira pa se tudi program vzgojeslovja, kjer se je pokazal iz specifično zdajšne kakor tudi iz one vzgoje, ki je vzgojila današnji rod, mnog primanjkljaj, ki je treba nanj opozoriti ali pa ga poravnati, še predno nastopi mir in njegove dobrine. Prepoznali so tudi, da je treba revidirati precej temelja vse kulture ter vzdati vanj mogočen vogelni kamen vzgoje. In začeli so razpravljati o tem na mnogih mestih. Celo dnevna žurnalistika se je že polastila vprašanja, a ne bomo trdili, da vedno srečno in s pravim povdankom. Treba pa je, da si ogledamo razne zahteve in misli resnih mož tudi pri nas že zdaj,¹ ker ni nikjer zapisano, da bi nas morali prehitovati drugod vedno za desetletja, in bi morali mi capljati vedno za drugimi, ko hodimo kolikortoliko lahko vstric vzlíc majhnosti naroda. Kot taki bomo uravnavali svoje delo po drugih, prinašali pa bomo k splošnosti svoj delež. Za tako delo pa je potrebno spoznanje tujega in zato smo se namenili, da kožemo v »Popotniku« razne smeri v bodočo vzgojo ter določimo končno svojo pot.

Poročila ne bodo kazala samih novih lic, mnoga sploh ne bodo govorila o novostih: poglobljanje starih bomo našli, kakor ga zahteva spoznanje razmer, kakor so ga rodile te razmere same. Prav bo, če opozarjamo na vse: oko se bo bistrilo ter razmotrilo bolj, kaj je zametaval svoje dni duh časa, ker še ni uvidel vrednosti; cenili bomo bolj, ker nam je sedanjost potrdila, da tega in ravno tega je treba, če hočemo, da bo bodočnost vredna žrtev sedanjosti. Spotikali se ne bomo niti nad naslovom ter

¹ Vljudno prosim vsakogar, ki je zasledil kaj takih predlogov, da niso znani meni, naj me opozori na nje zaradi dobre stvari same, da bo naš pregled čim popolnejši.

govorili tudi s povdarkom o preteklostnih zahtevah v bodoči vzgoji, kajti najvišja zahteva vse vzgoje ostane tudi še zanaprej in znabiti še bolj ko doslej: »Vzgoji človeka za človeka!« Različna pa bodo znabiti pota in o teh bomo govorili in o zahtevah za ta. Kjer se nam bo zdelo primerno, bomo priobčevali kot poročila cele tozadevne spise, kjer bo bolj kazalo z odlomki, le te.

En tak spis je »Popotnik« priobčil že v lanskem letniku¹ in že takrat je bil naš namen, započeto delo nadaljevati. A razmere so bile take, da Foersterjevega spisa nismo mogli vzeti pod obči naslov; naj pripomnimo na tem mestu, da ga smatramo za prvo poglavje spisa »O bodoči vzgoji« ter nanj nizamo druge.

* * *

V večih listih je izšel sledeči

Oklic na starše, učitelje in vzgojitelje!

Med mnogovrstnimi duševnimi nevarnostmi, ki jih prinaša sedanja borba narodov, so najbolj usodne tiste, ki se tičejo notranjega življenja otrok, kajti ti so najbolj sprejemljivi ter se nanje najlažje vpliva. Kdor danes opazuje otroke ter zasleduje njihove izjave ter pisma o vojni, kakor jih priobčujejo starši in vzgojitelji, ga mora resno skrbeti duševno in nravno blagostanje bodoče generacije. Sovraštvo, maščevalnost, preziranje in škodoželjnost napram sovražnim narodom in lastna narodna prevzetnost so se že tako strašno razširili, da je čas, če se jenja o tem molčati ter se obrne resno do vseh, ki nosijo težko odgovornost vzgoje.

Gotovo da tudi s pedagoškega stališča ne moremo želeti, da bi se odtegovala globoka tragika, ki je v sedanji vojni, pogledom otrok. To bi se ne dalo ne le praktično izvesti, niti ne bi bilo v interesu vzgoje. Kajti ravno iz pogleda na to tragiko naj zraste nekoč otrokom volja in moč, da ustvarijo razmere, ki bi onemogočale vojne z njihovo preobilico hudega in kulturnih ovir. Ampak s spoznanjem te globoke resnosti nimajo prav nobene skupnosti sovraštvo, maščevalnost, škodoželjnost in vsi drugi nizki instinkti, ki se danes v otrokih pogosto zbujaajo, pospešujejo in stopnujejo.

Zato bi vsem vzgojiteljem prav toplo priporočili, naj opusté vse, kar bi k temu pripomoglo, ter naj delujejo z vsemi silami v nasprotnem smislu. Pomislite na velikansko odgovornost, ki jo ima v tem oziru danes vsak vzgojitelj! Iz otrok od danes bodo jutri državljani Nemčije in Avstro-Ogrske, ki bodo odločali o usodi, o sreči in o dostojanstvu svoje domovine. Kakšne naj bodo potem kulturne zveze do drugih držav, če čuti

¹ Dr. F. Foerster »Pedagoška obravnava svetovne vojne v šoli in doma« — »Pop.« 1915, str. 154—166.

mladina v sebi do narodov teh držav sovraštvo, ki smatra imena kulturnih narodov prve vrste kot najhujše zasramovanje. Tako, otrokom vsiljeno, njihovi lastni naturi docela ugovarjajoče sovraštvo, se gotovo ne da omejiti krajevno in časovno, ampak se lahko vkorenini v mladih ljudeh ter ima najusodepolnejše posledice za bodočnost. Nihče naj ne veruje, da se bo ustavilo pozneje pred raznimi narodnostmi v lastni domovini! Kdor si predoči to, mora uvideti, kaj pomeni podžiganje narodnostnega sovraštva v deželah, ki imajo v sebi, kakor združeni državi, same po več narodnosti. Ravno v imenu prav razumevanega patriotizma se mora najodločneje svariti pred tem, da se vsaja v otroške duše kakršnokoli narodnostno sovraštvo. Kajti prav lahko nastane potem strašen dogodek po pesnikovih besedah: Die ich rief, die Geister, werd' ich nun nicht los.

Po eni strani iz vzrokov bodočega mednarodnega kulturnega dela, po drugi strani zaradi prave državljanske vzgoje se mora zahtevati od vseh staršev in učiteljev, da ne pusté, da bi se razvijali v otrokih niti narodnostno sovraštvo, niti vsi drugi z njim združeni nizki instinkti, pač pa dajih umoré že v kali. Naj se ne onečašča ta, velikih žrtev in heroizma v velikem in malem tako bogati čas s tem, da se stalno zastruplja otroške duše z maščevalnostjo, s sovraštvom in škodoželjnostjo! Vsi vzgojitelji naj si bodo svesti tega, da so njihove človekoljubno-dušebrižne naloge zdaj težje in odgovornosti polnejše kakor kedaj poprej!

Dr. Max Herrmann Baege, docent (Berlin).

Dr. Paul Barth, vseučiliški profesor (Leipzig).

Wilhelm Börner, pisatelj (Leipzig).

Vladni svetnik dr. Leo Burgerstein, c. kr. profesor in vseučiliški docent (Dunaj).

Tajni vladni svetnik dr. Wilhelm Foerster, vseučiliški profesor (Berlin).

Dvorni svetnik dr. Heinrich Lammasch, vseučiliški profesor v p., član avstrijske gosposke zbornice in mednarodnega razsodišča (Salzburg).

Dr. Paul Natorp, vseučiliški profesor (Marburg i. H.).

Dr. Rudolf Penzig, urednik in pisatelj (Berlin).

Dr. Hans Wehberg, sodni asesor v p. (Düsseldorf).

Dr. Bruno Wille, urednik in pisatelj (Berlin).

Heinrich Wolgast, rektor (Hamburg).

Dr. Gustav Wyneken, pisatelj (Wickersdorf).

* * *

V »Krieg und Erziehung«¹ obravnava G. Kerschensteiner osnovni princip za rešitev problema medsebojnosti vojne in

¹ V »Intern. Monatsschrift für Wissenschaft, Kunst u. Technik«, l. 1915, str. 1149 do 1172.

vzgoje. Iz spoznanja, da je boj v človeškem, t. j. naravnem življenju pogoj urejenega življenja — kakor je nasprotno urejeno življenje vzrok boja — ker ima človek v urejenem življenju t. j. državni skupini, svoje najdragocenejše, svojo nravno prostost, ki jo je mogoče dobiti spet le v večnem boju, prihaja K. do zaključka: Kdor hoče, da je vzgojen kot človek, mora biti vzgojen za boj in ne za mir.

Poslušajmo nadalje njegova izvajanja:

Kaj pa se pravi vzgajati človeka za boj? **Predvsem se pravi to, dati mu prave vrednote.** Kjer ni vrednote, ni boja. Če pa dajemo človeku vrednote, določamo njegovo delovanje. Kolikor mogočneje nas je zgrabila vrednota, kolikor bolj je zagospodovala nad nami in nad drugimi vrednotami v nas, toliko doslednejše uravnavamo svoje delovanje po tej vrednoti. Kolikor doslednejše, gotovejše, določnejše, enakomernejše je naše delovanje skupaj z gotovimi vrednotami, toliko bolj se izpreminja naša ugovorov polna individualnost v to, kar imenujemo značaj. Vzgajati človeka za boj se torej ne pravi nič drugega, kakor napraviti ga značajem.

Vzgoja značaja je enotni smoter vse vzgoje. Značaj sam pozna in ima vrednote, za katere prime za orožje, v miru za duševno orožje, v vojni za meč. Kdor nima značaja, nima tudi vladajočih vrednot. Z vrednotami raste značaj, ki ga te izpolnjujejo, na stanovitnosti in sili in s tem na zanesljivosti v boju. Tako silijo višje vrednote same k vedno večjemu breznaprotstvu ter osvajajo dušo nižjih vrednot. Tako raste prostovoljna ubogljivost napram njihovim zapovedim in s tem to, kar imenujemo nrvnost. Nrvni značaj je torej vzgojni smoter, ki ga podajajo naravne razmere človeškega življenja in njegova določenost za boj, bodisi na krvavem bojnem polju, bodisi v nekrvavem miru, ki pa je lahko le v drugi obliki boj, če hoče biti mir kulturnega razvoja, ne pa mir na pokopališču. To je temeljni stavek, če hočemo govoriti o vojni in narodni vzgoji. Naj prinaša vojna kakršnekoli specialne natoge, iz njenega bojnega stanja, ki je kot miru nasproti stopnjevanostanje, sledi le, da ni mogoče razrešiti nobene teh nalog, če nismo organizirali vzgoje že v mirnem času po tem osnovnem stavku.

Sicer je vojna sama tudi neprostovoljna vzgojiteljica kakor vsaka sila in vsako trpljenje. Ni pa v tem sistematična, niti dosledna, ne predvarna, niti ne stremi po gotovih smotrih. Kreposti razvija prav tako kakor strasti. Pozitivne sile v individuvu stopnuje tako kakor negativne. Zato moremo govoriti o vzgoji vojne le pogojno, in vzgoja za vojno v času, ko so njeni vsi narodi, rodi le nepopolne sadove, ker so vse oči obrnjene na druge stvari, ker so polna vsa srca drugih interesov ter manjkajo ljudje in sredstva, da bi se oprijeli velikih smotrov vzgoje sistema-

tično. Zato ni druge poti, kakor da se vzgaja že v miru značaj, ki je potreben za vojno. Ker pa je mir le drugačni način vojevanja in celo mora biti, če hoče voditi narode naprej, ima vzgoja za mir isti smoter kakor vzgoja za vojno, isti namen, dati človeku ono, za boj utrjeno duševno upravo, ki smo jo označili za nravni značaj. Dve čednosti sta, ki ga pokažeta: moralni pogum in nesebična dobrohotnost. Moralni pogum je vojna čednost, nesebična dobrohotnost pa mirovna. Ti sta obe državljanski kardinalni čednosti.

Kaj je moralni pogum? To je volja in brezpogojna odločnost, s katero se ohrani v njih obstanku moralne vrednote, naj jim preti kakršnakoli nevarnost, ali s katero se jim hoče priboriti veljava. Moralni pogum ima tri bistvene znake: Prvi znak je hrabrost, t. j. vedno ponavljajoče se udarjanje po lastnih slabostih, neprijetnostih, zopernostih, po materialnih, socialnih in telesnih nevarnostih. Drugi znak je zavest moralne vrednote stvari, za katero se zavzema hrabri, zavest, ki ima svoj izvor v samočustvenem prepričanju ali v razglabljalnem spoznanju prigojenega ali prirojenega prevdarka. Tretji znak je čut za odgovornost ali dolžnost, da se zavzame z vsemi silami za pravec, ki se je spoznal s prevdarno preizkušnjo. Hrabrost morata podpirati prevdarnost in odgovornost, da postane državljanska čednost, nravni pogum, vedno enako polnovreden v vojni in v miru. Nravni pogum je prost vse častihlepnosti in vse strastnosti. Nravni pogum se skrbno prepriča s preizkuševanjem razmer o resnici vrednote, za katero se bori. Ne pozna nobene pijanosti navdušenja in ne izpuhti zato s pijanostjo. Silen je in krepak, pa vzdržen in potrpežljiv. Pravi pogum je nerazdružljivo zvezan s posebno odločnostjo in vzdržno hrabrostjo, in nraven postane ta pogum šele v trenutku, ko ga vodi samemu sebi odgovoren čut dolžnosti, da se mora boriti za obstanek vrednote. Kolikor višja je ta, kolikor bolj je združena z našim bistvom, toliko večji in močnejši bo ta pogum. Zato so bile tudi v vseh časih nosilke najpogumnejših dejanj najvišje racionalne vrednote: resnica, pravičnost in notranja svoboda, ter najvišje iracionalne vrednote, kakor jih rodi ljubezen do staršev, do zakonca, do otrok in do bližnjega.

Zato tudi visoka vrednota domovine, pa naj pomeni posamezniku kakoli, vedno je njena ljubezen razširjenje jaza, ki je z njenimi vrednotami bolj ali manj identičen. Kolikor torej obsega domovina naše vrednote, ne pomeni ljubezen do domovine nič drugega kakor razširjenje naše osebnosti. Zato tudi visoka vrednota drugega mogočnega takega razširjenja, globokega verskega prepričanja, ki je milijonom ljudi istovetno z resnico in pravičnostjo in odjemlje poleg tega še vse bodljaje fizične smrti. Tako sta domovinska in verska ljubezen nenadomestljiva temelja vsega naravn-

nega, kakor tudi vsega nramnega poguma za milijone, pa naj bo domovina kakršnakoli in kakršnakoli vera. Sedanja vojna, kjer si stoje nasproti najraznovrstnejše državne kulture in najrazličnejša veroizpovedanja, nam kaže jasno in točno, da vsaj pri masah nramni pogum ni vezan na vrsto domovinske kulture ali veroizpovedanja, pač pa na ljubezen do te kulture in na prepričanje o resnici veroizpovedi. Da pa je mogoče kako kulturo ljubiti, jo je treba poznati, da se je prepričan o svojem veroizpovedanju, ga je treba globoko v duši živeti. Oboje je naloga mirovne vzgoje. Le kolikor sta tidve vrednoti narodu vse, tako daleč sega narodovo zaupanje.

Notranje vrednote seveda še niso nramni pogum. To so le gonilne sile, ki dajejo voljenski moči potrebno napetost. Za močjo volje in za gonilno silo pa še mora priti tretje: neovirana izčrpljivost krepko napete moči. Ta je bistveno produkt vzgoje. Kdor je kedaj v svojem življenju stal pred krepko odločitvijo nramnega poguma ter je premagal vse ovire, kdor je občutil, kako neizmerno osvobojujoče je vplivalo na njegovo dušo dejanje, ta šele razume, da vsi vzgojni sistemi ne dosežajo svojih visoko postavljenih smotrov, če ne dajejo neprestano tudi prilike, da nramni pogum tudi v resnici deluje. Naj ti sistemi še tako pojasnujejo nramno, logično, estetiško sodbo, dejanje edino je, ki vodi k smotru. Zato smemo imenovati nramni pogum kot tisto človeško vrlino, ki je za bojevanje v vojni, kakor tudi v oni obliki boja, ki ga zaznamujemo z mirom.

Tako spoznamo, da vzgoja za vojno nima drugačnega smotra kakor ona za mir. Le v tem se razlikuje postopek obeh slučajev, da je orožje na bojišču drugo kakor na mirovnem torišču. Pred vsem pa je razlika tudi v tem, da se morajo boriti v vojnem času za obstoj in varnost v državi utelesnjenih kulturnih dobrin ne le vodniki, kakor je to v miru, ampak vsak posameznik. Duševnega orožja v boju miru ne more sukati vsakdo. Tudi ni poprišče boja miru pripravno za vsakogar. Zato tudi ni vsakdo prisiljen, da bi se tega boja udeleževal drugače, kakor da se priklopi v svoji notranjosti in po svojem prepričanju vodnikom. Milijone veže tudi borba za vsakdanji kruh, da bi se udeleževali tega boja. Drugače je to seveda v vojni.

Če pa potisnejo dolgi časi miru upornost napram zunanjemu sovražniku v ozadje pri kakem kulturnem narodu, ni vzrok nazadnje v tem, ker je pozabil vzgajati za boj vse brez izjeme, ne le duševne voditelje. Časi miru upirajo svoj pogled na boje v miru in na zmage onih notranjih kulturnih vrednot, ki so svete poedincu. Na te se ozira vzgoja. Če se ozira neprestano na kardinalno čednost nramnega poguma, bodo tako vzgojeni tudi porabni borilci v vojni. Ker pa za vodstvo duševnega

orožja na poprišču višjih kulturnih vrednot niso sposobni vsi državljani, omejujejo dolge dobe miru vse prelahko svoje skrbne in dalekosežne vzgojne odredbe le na malo število izvoljencev ter jim zadostuje, da podajajo nekak »minimum« izobrazbe prav tistim, ki so najbolj potrebni vzgojnega vpliva. Šele kadar se dvignejo resnične ali namišljene nevarnosti za obstoj države, se obrne pogled močnih tudi na splošno vzgojo mas; nikdar ne deluje vzgojna politika države vnaprej, celiti hoče le že zadane rane.

Vzgojni sistemi sedanjosti so dostikrat — nadaljuje K. dobesečno — izvrstne naprave za pridobivanje duševnega posestva, intelektualnih, moralnih, religiozних, estetičnih vrednot. Pri tem pa so prav nepopolne priprave za pravilno rabo teh vrednot, t. j. za izobrazbo npravnega poguma. V tem tiči karakteristični znak šoloreformnih načrtov, ki napolnjujejo moje srce že dve desetletij, da se namreč izpremene prostori pravega pridobivanja kulturnih vrednot tudi v prostore prave uporabe. To je smisel mojega »Begriff der Arbeitsschule«, torej šole, ki ji je vse ležeče na vzgoji značaja. Vse naše stremljenje je obrnjeno na to, da oborožimo učenca z duševnim in moralnim orožjem. Naučiti ga rabiti to orožje z npravnim pogumom, se pravi zame, da se jih nauči, rabiti to orožje neustrašeno v službi občestva, za to, da so borilcu svete objektivne vrednote, in ne da ga rabi le za interese svoje lastne sreče; za to manjkajo našim šolam in našim javnim vzgojevališčem skoro vse sistematične uredbe. Zato bi bilo treba, da se preustvare naše šole v delovna občestva, kar se dozdej še ni zgodilo. V naprave za mladinsko oskrb, ki so pridobitve zadnjih let, se ta misel takorekoč instinktivno vpija. Splošno spoznali je pa tudi tu še niso. Šele ko se bodo navzele vse javne vzgojne naprave misli delovnega občestva ter bodo prežete duhá vzgoje k npravnemu pogumu, tedaj bo naš vzgojni sistem na poti, ki mi je pred očmi kot državljanska vzgoja mas. Kak o se dá uresničiti ta osnovna misel v posameznosti, in da se dá, če bi govoril o tem, bi nas vodilo v široko polje pedagoških raziskavanj, ki sem se jih trudil razmisliti v svojih spisih in svojih uradnih nalogah. Tudi ni treba, da se izgubljam v tisoč posameznosti. Vsakdo najde svojo posebno pot v svojem posebnem slučaju, če se pusti voditi od svetlobe velike, vse presegajoče misli. Kakor različna naj bodo potem tudi pota, tiste, ki bodo iskali pošteno, ne bodo razdvojila.

(Dalje prih.)

J. BAUKART — Ljutomer:

J. RUSKIN O VREDNOSTI ČITANJA.

(O kraljevskih zakladih.)

John Ruskin je važna osebnost v zgodovini umetnosti in družboslovja, kajti ti dve panogi človeškega dela in razmotrivanja je vedel združiti na poseben način. S predavanji, kritikami in spisi je vplival na javno mnenje vse Evrope ter se bojeval vse svoje življenje zoper materializem v umetnosti. Umetnost mu je bila i predpogoj srečnega življenja; vzporedno z razmotrivanjem umetnosti je šlo premišljevanje za srečno žitje vseh slojev. Bogastvo mu je bilo vzrok vseh nedostatkov in zato je trdil vedno, da ni bogastva nad življenjem. V vsakem oziru je bil Ruskin učitelj ter je vedel upoštevati pomen vzgoje. Nje se dotika izmed njegovih spisov predavanje »Of Kings Treasures« v knjigi »Sesam and Lilies«, Tauchnitz-Edition, zvez. 3861, str. 37.—121. Skušal bom podati glavne misli tega spisa; vpoštevanje njegovih naukov bi koristilo tudi nam.

Naslov tega predavanja je dvoimen: govoriti pa nam ni o vladajočih kraljih in o zakladih, kakor jih pozna bogastvo, temveč o popolnoma drugi vrsti kraljevanja in o drugih bogastvih, nego jih pripoznava navadno naziranje. Razpravljati hočem o zakladih, zakopanih v knjigah, in o poti, kako jih je odkriti in tudi kako izgubiti. Resen predmet, porečete, in obširen. Da, tako obširen, da ga niti ne skušam izmeriti. Potruditi se hočem, da izpovem ne kaj preprostih misli o čitanju, ki me težijo od dne do dne tembolj, čimdalje opazujem razvoj splošnega mnenja z ozirom na vzgojo in temu razmerni vpliv tega razvoja na razvoj slovstva.

Slučajno imam nekatere zveze s šolami raznih vrst ter sprejemam pisma staršev, tičoča se vzgoje njihovih otrok. Pri večini teh pisem me je presenetilo dejstvo, da prevladuje misel na »pozicijo v življenju« vse misli staršev, osobito pa mater. Vzgoja usposablja za tako in tako »mesto v življenju« — to slišim vedno. Ljudje ne vedo, v kolikor spoznavam, da ima vzgoja sama zase vrednost. Ali za vzgojo, ki obleče mojemu sinu lepo suknjo, ki mu odpre boljše hiše ter mu končno sezida takšno boljše hišo — z eno besedo, za vzgojo, ki pospešuje njegovo napredovanje v življenju, za to vzgojo prosimo na kolenih in to je vse, česar prosimo. Zdi se mi, da staršem ni jasno, da je tudi vzgoja, ki je žesama zase napredek v življenju, da je vse drugo napredek v smrti; in da je to bistveno vzgojo lažje pridobivati ali posredovati, nego si domišljujejo, ako se je le prav lotimo; medtem ko je po napačni poti ne doseže nobena cena in nobena sreča.

Vse misli najdelavnejše vseh držav prevladuje po mojem ta, ki jo pripoznava vsak z največjo odkritostjo ter jo slavi kot napredek v življenju. Oglejmo si, kakšna je v istini vsebina te misli in kakšna naj bi bila. »Napredek v življenju« pomenja navadno doseči vplivno mesto, ki je v očeh drugih ljudi pomembno in častno. Ni nam za napredovanje v pravem smislu; ni nam za bogastvo, temveč za to, da družba pozna naš trud zanj; ni nam za velike smotre, ampak za to, da nas družba vidi, kako se poganjamo za njimi. Z eno besedo: pogasiti si hočemo žejno za odobravanjem. Ta žeja je hkratu zadnja slabost plemenitih duš in prva slabičev; vobče pa največja sila povprečnega človeka. Častihlepnost je bila vzrok vsem velikanskim naporom človeštva, kakor je težnja za nasladami povzročila največje katastrofe.

Nočem je niti napadati, niti braniti. Odkriti hočem le korenino človeškega prizadevanja, osobito vsega sodobnega prizadevanja. Zadoščevanje ničemurnosti mika k delu in sladi pokoj; tako tesno se drži živlenskih gonilnih sil, da govorimo o smrtni rani, ako je ranjena naša ničemurnost. Dasiravno je malokateri izmed nas v toliko zdravnik, da bi odkril razne vplive te težnje na zdravje in podjetnost, pripoznava vendar večina poštenih ljudi, s kakšno vodilno silo vpliva na nje ničemurnost. Mornar običajno ne stremi za poveljništvom ladje zato, ker je samo prepričan, da zna voditi ladjo bolje ko vsak drugi na njenem krovu. Želi postati kapitan, da dobi naziv: kapitan. Duhovnik navadno ne teži za škofovsko oblastjo iz same uverjenosti, da nobena druga roka ne zna voditi škofije tako krepko kakor stoprav njegova. Predvsem mu je za naslov: Prezvzišeni! In princ si ne želi pridobiti ali razširiti kraljestva iz prepričanja, da nikdo ne more služiti državi tako kakor on na prestolu, temveč, ker hoče slišati naslov: Vaše Veličanstvo — iz čim večjega števila ust.

To je navadna vsebina misli o napredovanju v življenju. Po tem napredku se ravna posebno druga njegova posledica, ki ji pravimo »občevanje v boljši družbi«. Želimo si je ne zaradi nje same, ampak da nas vidijo v njej, in njeno vrednost cenimo po njeni večji ali manjši javnosti. — Morda se vam zdi, da podtikam prenizke nagibe človeškim dejanjem. A vendar je večina uverjena, da je častihlepnost običajno najsilnejši motiv v človeškem prizadevanju za napredkom in da zaostaja dolžnost kvečjemu v drugi ali tretji vrsti. Prepričani ste, da je želja, izvršiti kaj koristnega ali doseči kakšno istinito dobro, sicer vzporedna, četudi drugovrstna v naziranju večine o živlenskem napredku. Nadalje pripoznavate, da težijo povprečni poštenjaki za mestom in službo vsaj v neki meri zaradi tega, ker jim nudi moči, da store nekaj dobrega, in da bi se rajši družili s pametnimi in modrimi ljudmi nego z neumneži in ignoranti, da jih vidijo potem drugi v družbi modrih ali tudi ne. In končno je dejstvo, da so splošni

pogoji naše sreče in koristnosti razmerni našemu odkritemu stremljenju za zvestimi prijatelji in modrimi tovariši ter resnosti in modrosti, s katero jih izbiramo.

Ali če imamo oboje, voljo in razsodnost za dobro izbiro prijateljev, koliko izmed nas pa ima potrebno moč in v kako omejenem obsegu mora večina od nas izbirati! Skoro vse naše zveze določujeta slučaj ali potreba v ozkih mejah. Poznati ne moremo vsakogar, ki si ga želimo; in naši znanci nam niso ob strani, kadar jih najbolj potrebujemo. In vsi višji sloji so nam dostopni le trenutno in deloma. Dobra sreča nam dovoli morda kratek pogled na slavnega pesnika ali slab odmev njegovega glasu, ali nam daje priložnost, da stavimo kako vprašanje na znanega učenjaka ter dobimo dobrovoljen odgovor. Časih izsilimo desetminutni pogovor z ministrom, da slišimo nekaj besed, slabših ko molk, ker varajo; morda ulovimo enkrat ali dvakrat v življenju dovoljenje, da vržemo šopek na pot princeze ali ujamemo prijazen odzdrav kraljice. Za takšnimi trenutnimi nasladami hrepenimo ter jim žrtvujemo svoja leta, svoje strasti in moči, medtem ko nam je vedno odprt svet, v katerem se pogovarjajo z nami ljudje brez razlike stanu, kakor dolgo nam je drago, in v najlepših besedah, ki jih poznajo, ter o rečeh, ki so njihovim srcem najbližje. In ta družba, brezštevila in plemenita, nam je na razpolago vse dni — kralji in državniki čakajo pokojno, ne da bi dovoljevali pogovorov, temveč da se dovolijo njim — v teh preprostih in tesnih predsobah, naših knjižničnih policah; na to družbo se niti ne oziramo ter ne poslušamo besed, ki bi jih nam govorila dolge dni.

Morda porečete, da izvira ta naša brezbriznost napram tej plemeniti družbi, ki nas prosi posluha, in naša strast za družbo, katera nas zaničuje ali nas nima poučevati v ničemer, iz tega, ker lahko gledamo obraze živčih ljudi in ker se hočemo seznaniti z njimi samimi in ne z njihovimi besedami. A temu ni tako. Vzemimo slučaj, da ne morete videti njihovih obrazov; recimo, da ste skriti za omaro v sobi državnika ali v prinčevi spalnici, ali bi ne poslušali radi njunih besed, čeravno bi vam bilo prepovedano stopiti iz svojega skrivališča? In ako je omara manjša, z dvema stenama namesto s štirimi, in ako se lahko skrijete za ti dve platnici, ki obdajata knjigo, da poslušate vse dni ne navadnega pogovora, ampak premišljene, določne in izbrane besede najmodrejših ljudi — tedaj zaničujete ta način avdijence, to častno tajno posvetovanje!

Sicer govoré živeči ljudje o tekočih zadevah in te so za nas neposredne vrednosti, zaradi tega jih hočemo slišati. A tudi ti ljudje vam poročajo o takšnih zadevah mnogo bolje v listih, kakor v neskrbnem pogovoru. Priznavam, da ravno to dejstvo vpliva na vas, da dajete temu hi-

tremu in minljivemu slovstvu — listom — prednost pred počasnim in trajnim, ki ga vsebujejo pravzaprav knjige. Zakaj vse knjige lahko delimo v dve vrsti: v knjige za kratek čas in knjige za vse življenje. Imamo pa tudi dobre in slabe knjige za kratek čas in dobre in slabe za vse življenje.

Dobra knjiga za kratek čas — o slabi niti ne govorim — je, preprosto rečeno, za vas natiskan, koristen ali prijeten razgovor z osebo, ki je drugače ne morete srečavati. Zanimivi potopisi, duhovita in prijetna razmotrivanja o perečih vprašanjih, razne zgodbe v obliki povesti, važna zgodovinska dejstva — vse te knjige za kratek čas, kojih število narašča z razširjajočo se vzgojo, so bistvena last naše dobe. Res hvaležni ji moramo biti za to ter se sramovati, ako se jih dobro ne poslužujemo. Najslabše pa se okoriščamo s temi knjigami, ako jim prepuščamo ves prostor za resnične knjige, kajti v istini to niso knjige, temveč pisma ali časopisi v dobri izdaji. List vašega prijatelja je lahko mičen ali potreben; je-li pa vredno ga shraniti, to je treba prevdariti. Časnik nam je dobrodošel pri zajtrku, a gotovo ga ne bomo čitali ves dan. In četudi zvežem v knjigo letnik takega časnika s poročili gostilen, s cest in o vremenu, z zabavnimi povestmi in natančnimi opisi raznih dogodkov — vendar to ni »knjiga« v pravem pomenu besede, ki je vredna, da jo v pravem pomenu besede »čitamo«. Knjiga v bistvu ni govoreča reč, temveč pisana; in ni spisana zato, da posreduje, ampak zato, da hranjuje. Pripovedujoča knjiga je tiskana iz edinega vzroka, ker pisatelj ne more govoriti hkratu tisočim ljudem; njegova knjiga ima namen pomnožiti silo njegovega glasu. Razgovarjati se ne morete s prijateljem v Indiji; zato mu pišete: tako posredujete glas oddaljenim krajem. Pravi knjigi pa ni namen, pomnožiti silo glasu ali ga posredovati, temveč ovekovečiti.

Pisatelj hoče nekaj povedati, ker se mu zdi resnično in koristno ali lepo. Kolikor mu je znano, še tega nikdo ni izustil in nihče razen njega ne more izustiti. Dolžan je, da razglasi svoje odkritje tako jasno in prijetno, kolikor le mogoče; predvsem jasno. Iz celote njegovega življenja se mu je odkrilo to dejstvo ali ta skupina dejstev; to je odlomek resnične znanosti ali svetlobe, ki mu je bil odločen po njegovem deležu solnca in zemlje. Zato sanja o tem, kako bi ga ovekovečil; vdolbil bi ga v skalo, rekoč: To je moje najboljšo. Kar se tiče vsega drugega, sem jedel in pil in spal, ljubil in sovražil liki drugi. Moje življenje je bilo le dim in ni ga več. Ali to sem videl in izvedel; od vsega, kar je bilo mojega, je to edino vredno spomina. — To je njegova oporoča, njegov napis in to je »knjiga«.

Morda mislite, da nobena knjiga ni spisana tako. Prepričan sem, da verujete splošno v poštenost ali pa v dobrohotnost, posebno pri modrih

ljudeh. A če je le trohica v delu poštenega moža storjena pošteno in dobrohotno, je ta trohica njegova knjiga ali njegov umotvor. Vedno je pomešana med slabše snovi, ako pa prav čitate, jo gotovo odkrijete, kajti to je »knjiga«.

Takšne knjige so spisali v vseh dobah najznamenitejši možje: veliki govorniki, državniki in misleci. Vsi so nam blizu, življenje pa je kratko. Slišali ste o njem že toliko poprej — toda, ali ste tudi izmerili in načrtali to kratko življenje in njegove možnosti? Ali veste, da ne morete čitati tega, ako čitate ono — da ne morete dobiti tega jutri, kar danes izgubite? Ali hočete klepetati z deklo ali s hlapcem, če se lahko pogovarjate z kraljicami in kralji; ali si laskate vi sami, ki zahtevate od drugih spoštovanja, da je vam primerno, ako se borite z lačnim, navadnim ljudstvom za vstop tu, za prestor tam, medtem ko vam je vedno odprt večni dvor s svojo družbo, veliko kakor svet, neštevilno kakor njegovi dnevi, izbrano in najmočnejšo vseh časov in krajev? V njo lahko vstopite vedno; v njej si poiščete tovarištvo in sloj po lastni volji in nihče vas ne more izobčiti razen lastna krivda. Plemenitost vaše družbe bo potrdila vašo lastno plemenitost in vse sile, ki jih vporabljate, da dosežete visoko mesto v družbi živečih, so po svoji istinitosti in poštenosti razmerne mestu, ki ga hočete zavzemati v tej družbi mrtvecev.

Mesto, ki si ga želite in ki je po vašem prepričanju vam primerno, to treba povdarjati, kajti ta dvor se razlikuje od vseh obstoječih v tem, da je odprt delu in zaslugi in ničemer drugemu. Nobeno bogastvo ne podkupi, nobeno ime ne splaši in nobena zvižgača ne prevari stražnika teh rajskih vrat. V pravem smislu; nobena zla ali prostaška oseba ne more vstopiti. Pred vhodom tega molčečega gradu morate odgovoriti na kratko vprašanje: Ali si vreden, da vstopiš? — Vstopi. — Ali hočeš postati tovariš plemenitosti? — Stori, da boš sam plemenit! — Ali si želiš pogovora z modrostjo? — Uči se, da jo razumeš, in slišal jo boš. — O drugih rečeh? — Ne. Ako se hočeš dvigniti do nas, k tebi se ne moremo ponižati. Živeči plemenitnik naj zahteva vljudnosti, živeči mislec naj vam razlaga svoje misli s premišljeno skrbjo, ali tukaj se ne hlinimo in ne razjasnjujemo: dvigniti se morate do višine naših misli, ako se hočete ob njih naslajati, in deliti naša čustva, da spoznate našo prisotnost.

To morate storiti in to ni malo. Z eno besedo: ljubiti morate te ljudi, ako hočete biti med njimi. Častihlepnost ne koristi nič, njo le zaničujejo. Ljubiti jih morate ter očitovati svojo ljubav na naslednja načina.

Prvič. Resnično morate hrepeneti za njihovim poukom in razumevanjem njihovih misli. Razumeti je treba njihove misli, pri-

pomnim, ne da bi iskali v njih svojih. Ako pisatelj knjige ni modrejši od vas, ni vreden čitanja; v drugem slučaju se bo njegovo mišljenje v marsičem razločevalo od vašega.

Drugič: Hitro smo pripravljene reči o knjigi; Kako dobro je to! Natančno tako, kakor jaz mislim! — Toda pravo čustvo je to-le: Kako čudno je to! Nikdar poprej nisem mislil na to in zdaj vidim, da je istina, ali če tega še zdaj ne uvidevam, vendar upam, da se zgodi nekega dne. — Bodi to vdanost ali ne, vendar je brez dvoma, da hočete slišati njegovo mnenje in ne svojega. Sodite pozneje, ako ste zmožni sodbe, prepričajte se pa poprej. Tudi ne boste shvatali takoj pisateljevih nazorov, če imajo le količkaj vrednosti; dolgo časa ne dosežete vsega njegovega naziranja. Sicer izraža svoje misli jasno in v določenih besedah, vendar vsega ne more izreči, in kar je še bolj čudno, vsega noče povedati, razen zakrito in v parabolah. Vzroka temu, da modri ljudje zakrivajo svoje globlje misli, ne morem jasno določevati. Nočejo jih podariti kot pomoč, ampak kot plačilo, in prepričati se hočejo, da ste njih vredni, predno jih dosežete. Isto je s stvarnim znakom modrosti, z zlatom. Ne poznamo vzroka, zakaj bi električna sila zemlje ne mogla spraviti vsega njenega zlata na vrhove gora, da bi bilo tam kraljem in narodom na razpolago brez kopanja, strahu, nevarnosti ali porate časa in bi ga lahko kovali, kolikor bi jim bilo ljubo. A narava ne deluje tako. V male razpoke ga polaga, znane nikomur. Dolgo koplje in ničesar ne najde; kopati morate naporno, da dvignete zrno.

Tako je tudi z najboljšo človeško modrostjo. Ko pridete do dobre knjige, se morate vprašati: Ali sem voljen delati kakor avstralski rudar? Ali so cepini in lopate v dobrem stanju, ali sem pripravljen: rokavi zavihani, moja sapa dobra in dobra moja čud? — Da izvedemo sliko do konca, kar je zelo koristno: kovina, ki jo iščete, je pisateljeva misel; njegove besede so gore, ki jih morate razdreti in pretaliti, da jo najdete. Cepini so vaša skrbnost, pamet in učenost, talilnica pa vaša prevdarjajoča duša. Ne pričakujte, da bi iztaknili le eno dobro misel pisateljevo brez teh orodij in tega ognja; mnogokrat bo treba najostrejšega in najfinejšega dletovanja in vztrajnega taljenja, da izberete majhno zrno.

Predvsem morate pretehtavati natančno vse besede ter določiti njihov pomen, zlog za zlogom, ne, slovo za slovom. Pomnite sledeče: lahko prečitate vse knjige britskega muzeja, (ako živite dovolj dolgo), pa vendar ostanete popolnoma neslovstvena, neizobražena oseba; ako pa preberete deset strani dobre knjige, slovo za slovom, t. j. s pravo natančnostjo, ste v nekaterem oziru vedno izobražen človek. Prava razlika med izobraženostjo in neizobraženostjo je v tej natančnosti. Omičanemu možu ni treba, da zna govoriti več jezikov razen materinskega

in da je izredno načitan. Ali kateregakoli jezika je zmožen, tega je zmožen popolnoma; katerokoli besedo izgovori, to izgovori pravilno; predvsem pa **p o z n a d o s t o j a n s t v o b e s e d**: na prvi pogled razločuje besedo poštenega rodu in plemenite krvi od besed moderne nesramnosti, se spominja vseh njenih prednikov, njih medsebojnih ženitev, oddaljenih sorodstev ter pozna obseg njihove uporabe in službe v plemenitem govoru raznih dob in dežel. Neomikan človek nasprotno naj zna po spominu več jezikov ter naj jih govori, vendar v istini ne pozna niti njihovih besed, celo v lastnem ne. Pameten in dovteten mornar obiskuje na svojih voznjah marsikatero luko, a naj izgovori le nekaj besed kateregakoli jezika in že ga spoznate za neslovstvenega človeka: po naglasu in nenavadni uporabi že enega edinega rekla ali fraze. To čutijo izobraženci vsakega omikane naroda tako silno in določno, da je slab naglas ali pogrešno shvačen zlog dovolj, postaviti grešnika za vedno na neko stopnjo inferioritete.

In tako je prav; le škoda, da natančnost v tem oziru ni večja in da se ne zahteva z resnim namenom. Prav je, da izzove namišljen Latinec smehljaj v državni zbornici, a ni prav, da slab izraz iz našega jezika ne povzroči nevolje. Pazite marljivo na naglaševanje besed, še bolj na njihov pomen in delo bo storjeno hitreje. Nekaj dobro izbranih in določenih besed doseže to, česar ne zmore tisoč drugih, katerih vsaka je dvoumna. In brez prevdarka izbrana beseda ima časih nevarne posledice. Med nami po Evropi lazijo in brenčijo zakrinkane besede, ki jih nihče ne razume, dasi jih vsak rabi, za katere bi se borila večina ljudi, za nje živela in umrla, domišljujoč si, da pomenjajo to ali ono ali tretjo reč, ki jim je draga: kajti vsi ti izrazi nosijo plašče kameleonov, takšne barve, kakršne je dno domišljije posameznika; na tem dnu ležijo ter čakajo in se prikazujejo o priliki. Noben ropar ni tako nevaren, noben diplomat tako prebrisan in noben strup tako smrten kakor te zakrinkane besede. Šeparške služabnice so vseh človeških idej: karkoli si človek domišlja, kakršenkoli priljubljen nagon goji, vse prepušča svojim ljubljenkam, zakrinkanim besedan. Konečno je njihov vpliv na njega neizmeren in pridobi ga le z njihovo pomočjo.

Marsikateri izraz našega jezika je spadal v besedni zaklad drugih jezikov, predno smo ga sprejeli sami. Na tej poti sta se njegov pomen in uporaba menjavala večkrat, a ohranil si je globok življenski zmisel, ki ga čutijo še dandanes raziskavajoči ga učenjaki. Kadarkoli dvomite o pomenu te ali one besede, vzemite slovarje v roko ter jo zasledujte vztrajno; ne prezrite nikdar besede, ki se vam zdi sumljiva. Tako delo je težko; a začetkoma vam bo zanimivo, končno pa brezmejno zabavno! In splošni dobiček vašega značaja na sili in določnosti bo popolnoma nepreračunljiv.

(Konec prih.)

DR. IVAN LAH:

PATER HIPOLIT IN NJEGOV „ORBIS PICTUS“.

V nadaljnem podajamo iz Hipolitovega rokopisa samo slovenski prevod. Upam, da si iz navedenih odstavkov vsak lahko predstavlja, kako izgleda celotni Hipolitov rokopis. Podajamo tu prepis Hipolitovega prevoda: 1. ker iz njega vsak lahko spozna vsebinsko izvirnika, ki je kulturni dokument svoje dobe, 2. ker ima slovenski prevod svojo jezikovno zanimivost, kar se je opetovano priznavalo o tem, da so se navajali odstavki iz prevoda kot zgled slovenščine v onj dobi.

Iz praktičnih ozirov podajamo prevod v gajici; tuintam smo spremenili ločila, v katerih Hipolit ni dosleden. V začetku stavka piše Hipolit pogosto z malo črko; mi pišemo dosledno z veliko.

I. DEUS   GOTT.

(Slika.)

DEUS est m. 2	GOTT ist	
ex se ipso	aus sich selber	
ab aeterno	von Ewigkeit	Aeternus, a, um, ewig.
in aeternum.	in Ewigkeit.	
Perfectissimum	Das allervollkommen-	Perfectissimus, a, um, aller-
	ste	vollkommenst.
et beatissimum	und allerseeligste	Beatissimus. a, um, allersee-
		ligst.
esse (eus).	Sein (Ding)	Eus, n. 3. das Ding
Essentia	Im Wesen	Essentia f. 1. das Wesen.
Spiritualis	Geistlich	Spiritualis, e. 3. e. n. 3
		geistlich
et unus.	und Einig	Unus, a, um, einig.
Hipostas	In der Persönlichkeit.	Hypostatis f. 3. die Persön-
		lichkeit.
Trinus.	Dreyeinig.	Trinus, a, um, Dreyeinig.
Voluntate	Im Willen	Voluntas f. 3. der Wille
Sanctus	Heilig,	Sanctus a, um, Heilig.
Iustus	Gerecht,	Iustus a, um, gerecht.
Clemens	Gütig,	Clemens, c. 3. gütig.
Verax	Wahrhaftig.	Verax, o, 3. wahrhaftig
Potentia	An Macht	Potentia, f. 1. die Macht.
Maximus,	der Gröste.	Maximus, a, um, größt (sehr
		groß).
Bonitate	An Güte.	Bonitas, f. 3. die Güte.

Optimus,	An Bäste.	Optimus, a, um, bäst (sehr gut
Sapientia	An Weißheit	Sapientia, f. 1. die Weißheit.
Immensus	unermäßig	Immensus, a, um, unermäßiglich.
Lux f. 3.	Ein Liecht	
inaccessa	zu dem man nicht kommen kann.	Inaccessus a, um, zu dem man nicht kommen kann.
et tamen	und doch	
omnia in omnibus	Alles in Allem.	
Ubique	Überall	
et nullibi	und Nirgend.	
Summum bonum	Das höchste Gut	
n. 2.		
et solus	und alleine	Solus a, um, allein
inexhaustus fons	der unerschöpfliche Brunn	inexhaustus, a, um, unerschöpflich. Fons m. 3. der Brunn.
omnis boni.	alles Guten.	Bonus, a, um, gut.
Omnium rerum,	Aller Dinge,	Res, f. 3. das Ding, die Sache
quae vocamus mundum,	die wir nennen die Welt,	
ut Creator m. 3.	gleich wie ein Erschaffer	
ita et Gubernator m. 3.	also auch ein Regirer	
et Conservator m. 3.	und Erhalter*	

II. Mundus

Die Welt.

(Slika.)

Coelum, u. 3.	Der Himmel	
habet	hat	
iquem, stellas.	das Feuer, die Sterne.	Iquis m. 3. das Feuer, stella f. 1. der Stern
Nubes	Die Wolken	Nubis f. 3. die Wolke
pendent	hangen	

* Tu navajamo prve tri odstavke iz izvornika, da iz njih vsak lahko vidi, kakšen je bil „Orbis pictus“ v izdaji l. 1686. Na ta način so sestavljeni vsi odstavki 150. Tako se je mogoče deček (Nemec) učiti latinščine precej podobno, kakor se sedaj uči po naših „vadbah“. Kako bi bil torej Hipolitov prevod pospeševal pouk v slovenskem in latinskem jeziku!

in aere.	in der Luft.	aer m. 3. die Luft
Aves	Die Vögel	avis f 3. der Vogel.
volant	fliegen	
sub nubibus.	unter den Wolken.	
Pisces	Die Fische	Piscis m. 3. der Fisch
natant	schwimmen	
in aqua.	im Wasser.	Aqua f 1. das Wasser
Terra, f. 1.	Die Erde	
habet	hat	
montes,	Berge,	Mons m. 3. der Berg
sylvas	Wälder,	Sylva, f. 1. der Wald
campos	Felder,	Campus, m. 2 das Feld.
animalia	Thiere,	Animal, n. 3 das Thier.
homines.	Menschen.	Homo m. 3. der Mensch
Ita	Also	
sunt plena	sind voll	Plenus, a, um voll
habitoribus suis.	ihrer Einwohnere.	Habitor m, 3, Einwohner.
quatuor elementa,	De vier Elemente,	
quae sunt	welche sind	
mundi	der Welt	Mundus m. 3. die Welt.
maxima corpora,	größte Körper.	Corpus n. 3. der Körper (Leib.)

III. Coelum.

Der Himmel.

(Slika.)

Coelum, n. 2.	Der Himmel	
rotatur	drehet sich	
et ambit	und umgeht	
terram	die Erde	Terra f. 1. die Erde.
in medio stantem.	die in der Mitten steh-	Medius, a, um mitten (mit-
	et.	telst). Stans 3. stehend.
Sol, m. 3.	Die Sonne,	
ubi ubi est,	sie sey wo sie sey,	
fulget perpetuo	scheinet immer	
utut	ob schon	
nubila	das Gewülke	Nubilum n, 2, das Gewülke, trüb Wetter.
eum nobis eripiant	sie uns raubet	
facitque	und macht	
suis radiis	mit ihren Strahlen	Radius, m. 2. der Sonnen- strahl,
lucem.	das Licht.	

Lux, f. 3. diem.	das Liecht den Tag.	Dies i. 5. der Tag.
Ex opposito	Gegen über	
sunt tenebrae, f. 3. pl.	ist die Finsterniß	
inde nox.	daher die Nacht.	
Nocte	Bey Nacht	
splendent luna. f. 1.	scheinet der Mond	
et stellae	und die Sternen	
micant, scintillant.	schimmern, blincken.	
Vesperi	Des abends	
est crepusculum,	ist die Demerung	
n. 2		
mane	Des Morgens	
aurora f. 1.	die Morgenröte	
et diluculum, n. 2.	und das Tagen	
	oder der anbrechende	
	Tag.	

Hipolitov rokopis.

DEUS

GOTT

BUG.

Deus est ex se ipso	Gott ist aus sich selber	Bug je sam od sebe
ab aeterno in aeternum,*	von Ewigkeit in Ewigkeit	od vekoma do vekoma,
perfectissimum et	Das allervollkommenste	tu_nar polnomehni inu
beatissimum esse (eus)	und allerseeligste Sein	nar isvelizhanilhi bitje.
	(Ding)	
Essentia spiritualis	Im Wesen Geistlich	V bitju en duh
et unus Deitate	und Einig in der Gottheit	inu eden v bogastvi.
Trinus Hypostasi.	Dreyeinig in der Person	trieden v perfonah,
Voluntate sanctus	Im Willen heilig	v volji svet,
iustus et clemens et	Gerecht, Gütig und	pravizhen, dobrutliv inu
Misericors, verax,	barmherzig, warhaftig,	vfmilen, refnizhen,
Intellectu	Im Verstand	v fastopnosti,
Omni sciens, Infallibilis	allerwissend. unfehlbar	vfigavejden in nefaliven,
Potentia	In Macht	na oblasti
Maximus,	der gröste,	ta nar mogozhnishi,
Bonitate	in Güte	na dobruti
Optimus,	der beste,	Ta nar bolhhi,
Sapientia	In Weisheit	na modrufti
Immensus.	unermeslich.	nepremertiv,
Lux Inaccessibilis.	Ein Licht, zu dem man	ena luzh, h kateri fe
	nicht kommen kann	nemore priti

* Ločila v rokopisu niso dosledna, zato sem jih tu postavil v smislu stavka.

Et tamen omnia in omnibus. und doch alles in allem. inu vener vse je v vsih rizheh.

Ubique et nullibi. Summum bonum et solus inexhaustus fons omnis boni, o'ium rerum, quas vocamus Mundum, Creator, Gubernator et Conservator. Überall und Nirgend das höchste Gut und alleine unerschöpflich Brunn alles Guten, aller Dinge, die wir nennen die Welt ein Erschaffer, Regierer und Erhalter. povfod inu nigder ta nar vifghi dobruta inu lam ta neisjemliv studeniz vfiga dobriga, vsih rezhy, katere mi immenujemo ta svejt, en fitvarnik, oblaitnyk inu ohraniennyk.

Mundus.

Die Welt.

Ta Svejt.

Coelum habet ignem et stellas. Nubes pendent in aere. Aves volant sub nubibus. Pisces natant in aqua. Terra habet montes Sylvas, Campos Animalia, homines. Ita sunt plena habitatoribus suis. Quatuor Elementa. quae sunt mundi Maxima Corpora. Der Himmel hat das Feuer die Sternen. Die Wolken hangen in der Luft. Die Vögel fliegen unter den Wolken. Die Fische schwimmen im Wasser. Die Erde hat Berge Wälder. Felder, Thiere, Menschen, Also sind voll ihrer Einwohnere. die vier Elemente welche sind der Welt größte Körper. Tu nebu ima ta ogyn, te svejsde, oblaki visijo v luftu. Tyze lejtajo pod oblakmi. Ribe plavajo v vodi. Ta semlja ima goré gosde, polje, shivali, zhloveke. Taku je vse polnu svojih prebivauzou Ti fhtiri Elementi. Kateri so tiga svejta nar vezhi trupla.

Coelum.

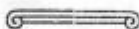
Der Himmel.

Nebù.

Coelum rotatur et ambit terram in medio stantem. Sol ubi ubi est, fulget perpetuo, ut ut nubila sum nobis eripiant factque suis radiis Der Himmel drehet sich und umgeheth die Erde, die in der Mitten stehet. Die Sonne, sie sey wo sie sey, scheineth immer, obschon das Gewölke sie uns raubeth und macht mit ihren Strahlen Tu nebu se verti inu obhaja to zemlja, katera v frejdi ftoji. lonze bodi, kir hozhe, feje vfigdar, akulih ti oblaki tuisu nam odvsamejo, inu fturi is svojimi sarki

lučem, lux diem.	das Liecht, das L'echt	to luzh, ta luzh ta dan.
	den Tag.	
Ex oppositi funt tenebrae	Gegen über ist die Fin-	Spruti vprejk je ta tema
	sternis,	
inde nox,	daher die Nacht.	od tod pride ta nuzh,
nocte splendet luna	Bey Nacht scheint der	po nozhi fejje ta luna
	Mond	
et ftellae micantet	und die Sternen	inu te svejsde fvejtijo inu
fcintillant,	schimmern, blincken.	lafkazhejo.
Veſperi	Des Abends	K vezheru
eſt crepuſculum,	iſt die Demerung.	je ta mrak,
Mane aurora	Des Morgens	sjutraj je ta sarja
	die Morgenröthe	
et diluculum.	und das Tagen	inu bleszhanje tiga dneva.
	(oder der anbrechende	
	Tag *)	

IZ ŠOLSKEGA DELA.

UPORABA ŠOLARSKIH KNJIŽNIC IN ŠE NEKAJ.

Začenjam brez obligatnega uvoda pri stvari sami.

Skrb za uporabo šolarskih knjižnic naravno pripada učiteljem. Ponekod je določena samo ena učna moč za knjižničarja in ta deli knjige učencem raznih razredov ob gotovem času. Knjige izbira učitelj sam in otroci nemo sprejemajo. Pri tem mora knjižničar vedno izpraševati, če je učenec dotično knjigo morda že kedaj čital.

Ker sem tudi jaz že nekaj let opravljala to službo, sem po večkratnili poizkusih in zmešnjavah prišla do sledečega zaključka:

Knjige naj deli razredni učitelj samo svojim učencem in knjižnica naj bode lahko dostopna vsem razredom. Ker pa nimamo posebnih sob v to svrho in v konferenčno sobo ne puščamo radi otrok, naj stoji omara s knjigami na hodniku in zraven miza. Na steni bi bila sledeča tabela iz kartona,¹⁾ na kateri bi bile zapisane po tekočem številu vse knjige in knjižnice. V rubrike I (izdana) in V (vrnjena) bi se naj v trenutku, ko

* V naslednjem podajamo še nekaj vsprejdnih zgledov iz Hipolitovega rokopisa z latinskimi, nemškimi in slovenskimi tekstom.

¹⁾ Tabela se radi tiskarskih zaprek priobči v prihodnji številki „Popotnika“.

se knjiga izda ali vrne, napravila pokončna črta. Del a) se mora vsako leto obnoviti in se z žebliji pritrudi na prvotno tabelo. K temu bi še lahko bil v vsakem razredu seznam knjig, ki bi bile več ali manj določene za isti razred.

Po tem seznamku bi si učenec knjigo izbral in se po stenski tabeli prepričal, ali je knjiga izdana ali že vrnjena. Težje in lažje knjige, ki bi ne bile na seznamku, bi pa učitelj delil po svoji sodbi. Izmed knjig, ki jih otroci radi čitajo, bi naj bilo več iztisov v zalogi.

Delilo naj bi se v presledku enega tedna, za vsak razred določen dan, tako bi učitelj ne porabil preveč časa in truda.

V katalogu bi naj bila vpisana imena učencev, zgoraj v vodoravni vrsti rubrike za datum in pod temi samo število knjige, ki se je učencu izročila. Ko se vrne, se številka prečrta in obenem napravi pokončna črta v stenski tabeli. Učenci radi pomagajo, tako da je treba učitelju knjige samo deliti in sprejemati. V vodoravni vrsti mora biti 40 rubrik za 40 tednov. Če sta dve strani premalo, se zgane prihodnji list, slično kakor imajo to ponekod v razrednicah.

Toliko o tehnični uporabi šolarskih knjižnic, o koji praktičnosti še sama nisem dovolj prepričana, ker je ta načrt v zadnjem času v meni zorel, pa ga radi službenega premeščenja nisem mogla v popolnem obsegu udejestviti.

Smatram svoje vrstice samo za nekak odmev drugih vplivnih osebnosti, vendar razumevam njih pomen v polnem smislu, ki sem ga zgoraj orisala, zato se mi zdi važno in potrebno, da tudi pri nas o stvari vsestransko in temeljito razpravljamo.

Na prvem mestu spominjam pri tej priložnosti na znano idejo, naj bi se tudi v ljudskih šolah uvedlo skupno čitanje pisateljskih in pesniških proizvodov. Vsaj eno večje delce na leto, pa bi učenec ob koncu šolske dobe bil dovolj pripravljen, da čita sam z zanimanjem in s koristjo. Ko bi se nekje napravil poizkus in bi se potem o obravnavi in uspehu poročalo, bi bili hvaležni.

V opravičilo svoje osebe moram tukaj omeniti, da poučujem prvo šolsko leto. —

Namen te stroke ni, da nam učenec nudi znanje in bi mi redovali, temveč je najvišji smoter ta, da otroke pridobimo za čitanje in mu kažemo njega zanimivo stran. Drugo pride ob sebi.

Kako se naj učitelj vede pri tem čitanju, da ne bo zgrešil namena, bo pokazala praksa. Uspeh je kakor povsod tako tudi tukaj odvisen od osebnosti učiteljeve, vendar si na splošno lahko stavimo pravila, ki jih moramo upoštevati, da si zagotovimo učinek.

Razmerje bodi familijarno, učitelj naj vidno ne sili učenca k premišljevanju, temveč s tihim vendar čutnim zanimanjem in mirnim navdušenjem naj zasleduje potek dejanja in opozarja učence na posebnosti, tako bo slednjič zadnjega učenca pridobil za svoj namen, ne da bi se ta zavedal. Zdi se mi, da bi ne smeli učenca okregati, ako ga dobimo, da ne pazi. Primerne odstavke in kitice naj čita učitelj sam, da povzroči potrebni efekt.

Pri izbiri spisov moramo presoditi, vkolikor se lahko z učenci vglavimo v to ali ono delce, ker vemo, da imamo knjige, ki jih lahko brez škode čitata otrok in odrasli in vendar jih razumevata vsak po svoje.

Ne zdi se mi v škodo, ako nekaj spisov in pesni natančneje predelamo in v posebnostih prerešujemo. Četudi prvotni učinek za ta čas pobledi, vendar bo učenec drugokrat zapazil slične primere sam in si jih vedel razlagati. To mu bo dalo nov užitek, ki bi ga sicer ne imel. Jaz bi omenjala in razlagala, kolikor bi se dalo, tudi figure in slike, — saj ni treba definicij.

Omenjam še eno prednost tega čitanja; daje nam najlepšo priložnost zbuditi v otroku zanimanje za pisatelje in pesnike ter njih osebnosti. Iz posameznih stavkov in kitic seva duša pesnikova . . .

Na podlagi tega čitanja — kako naj ga zovem? — bode zadobila šolska knjižnica čisto drugo vrednost v očeh učencevih. cenil bo knjige in jih vedel varovati.

Regina Gobec.

(Konec prih.)

KAKO NAJ POUK ZBUJA SAMOSTOJNOST.

Kakšen bodi pouk, da zbuja in goji samostojno delovanje in mišljenje, o tem se je v današnji dobi, v dobi »delovne šole«, dovolj izvrstnega pisalo. Vsi novejši pedagogi se strinjajo v tem, da je pouk, pri katerem učitelj vedno vprašuje, in ki ne da učencu prilike, da pove kaj več ali kaj drugega nego odgovor na stavljeno vprašanje, prav dvomljive vrednosti. Scharrelmann pravi o tem v svoji knjigi »Goldene Heimat«: »Vse vpraševanje in odgovarjanje napravlja otroka lenega in topega. Lenega, ker navaja otroke, da slišijo vedno vprašanje poprej, predno se zgane njihovo premišljevanje; topega, ker pove vprašanje najboljše že vedno naprej. O resničnem premišljevanju ni govora pri »razvijajočem« postopku.«

Naša doba nam je zboljšala metodo tudi že v tem oziru. Prej kedaj se je obravnavala »krava« v šolah tako:

Tu vidite pred seboj podobo; kaj predstavlja? — Kravo. — To podobo si hočemo ogledati. Kaj vidiš na glavi? Roge. Koliko rogov? Dva. Kaj še? Kaj še? ... Ponovi vse, ti, in ti, in ti! Kaj zapaziš na truplu? Kakšen je rep? Ponovi vse! Itd. ... — Ali »jesen«? Kateri letni čas je sedaj? Jesen. Tukaj vidite pred seboj podobo, katera nam predstavlja jesen. Opazovati hočemo na tej podobi, kaj ljudje jeseni delajo. Itd. ... Obče znano. Mrtve papirnate slike, namesto živih podob, otroškega spomina, otroške domišljije, namesto živih in ljubljenih slik, iz otroške izkušnje, z dragega doma! Suhoparni, dolgočasni »šolski ton« namesto ljubeznive, naravne otroške govorice.

In kako se je postopalo pri razlagi beril? Obče znani, samoobsebi amevni, časih že vsled svoje starodavnosti častitljivi, in zaradi tega nič bolj zanimivi berilni sestavki so se razlagali, razlagali ter razlagali, in potem še izpraševali!

Učenci so se dolgočasili, a še bolj učitelj sam, kar ni bilo nikomur v korist. —

Navesti hočem v naslednjem ne kaj črtice iz svoje prakse na nižji in višji stopnji pouka, ki naj bi ilustrovale stremljenje po samostojnem mišljenju in izražanju in ki so se rodile iz stika z novodobnimi idejami, zlasti z onimi iz Scharrelmannovih in Gansbergovih del.

Črtice iz I. šolskega leta.

Neizčrpen vir, katerega Gansberg posebno priporoča kot sredstvo za samostojno pripovedovanje v začetnem pouku, je »včerajšnji dan«. Ta vir je dragocen tudi za učitelja, ker mu nudi pogled v otroško naziranje in čustvovanje in ga uči, kako in o čem mora govoriti, da vzbudi otroško zanimanje. —

Primeri o »včerajšnjem dnevu«:

»Jaz sem prasico pasel pa sem bil do mraka ž njo v hosti. Tam so listje grabili pa na kupe spravljali, jaz sem pa po kupih skakal. Potlej sem pa doma listje tlačil, ko so ga spravljali v kolarnico.«

»Včeraj je bil šohtar pri nas, pa mi je črevlje šival, pa je črevlje na kopito nabil, potlej je pa štifte not deval, potlej je pa kopita vun vzel pa štifte s takim hakelnom not zabil.«

»Pri nas so včeraj prašiča klali, potem sem ga pa jaz za nogo držal, ko so mu kožo dol devali. Potlej so pa ščetine s kože dol postrgali, pa so dali kožo sušit pa so mast cvrli; 4 piskre so jo nacvrli. Ko ni bilo več treba pomagati, sem se pa šel učit.«

»Včeraj so sosed rekli: Čakaj, jaz ti bom dal zobe v usta, da ne boš tako škrbasta, pa so leteli za meno, jaz sem pa tako bežela. —

I. t. d.«

S šoštarjem, hakelnom itd. se moramo za sedaj že še zadovoljiti, kajti če že sedaj pilimo in popravljamo, vzamemo otrokom veselje in pogum do pripovedovanja.

Primeri iz obravnave:

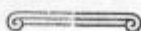
J e s e n.

Sedaj imamo jesen. Jeseni listje grabijo. Mi smo ga včeraj grabili. Najprej so ga z grabljami spravljali na kup. Grablje lahko narišem! Potem sem po kupu skakal. Potlej so na voz nadevali listje pa domu zapeljali pred kolarnico. Tam smo ga tlačili, potem pa shranili. — Pripravljajo drva za zimo. Najprej drevesa odžagajo v hosti. Mi imamo dve hosti. Mi pa eno na Kranjskem. Pri nas je enkrat drevo padlo med druga drevesa, tako da smo ga komaj vun dobili. Voli so ga domu vlekli. Doma so ga sežagali in razcepili. Jaz sem pomagal žagati. Pri nas smo spravili drva pred hišo in pred hlevom. — Repo spravljajo. Najprej jo pipljejo in domu vozijo. Doma ji cime dol porežejo, jo operejo in skozi luknjo v klet dol spustijo. Pri nas imajo dve taki luknji. — Korenje spravljajo ravno tako. Naložijo na lojtre. Drv pa ne denejo na lojtre, ampak na ročice. — Pšenico sejejo. Pognojijo, potem zorjejo in povlačijo. Denejo žito v sevnico in sejejo takole (kretnja). Potlej še enkrat povlačijo. — Koruzo spravljamo. Najprej jo izrujemo, potem peljemo domov, potem jo olupimo, samo 2 ali 3 liste pustimo, tiste vkup zvežemo, pa jo obesimo pred hišo, da se suši. Če je že suha, jo denemo v peč, da se še bolj posuši. Potem zrnje zluščimo in ga nesemo v mlin. Nekateri imajo tudi mašine, da izluščijo. Pri nas doma jo vsak večer luščimo. Belinje (slamo) dajejo kravi s krmo skupaj. Tudi v posteljo ga denejo, jaz na njem spin. Ometačo tudi naredijo iz belinja. — Jeseni krompir spravljamo. Izkopljejo ga z motiko, potem pa v košaro naberejo ali pa na voz naložijo. Mati ga olupijo, operejo, skuhaajo, potlej ga pa jemo. Nekaj ga za seme preberejo. — Grozdje beremo. Režejo grozdje s kosturami, denejo v škafe, potem v brento. Potem zmeljejo in prešajo. Iz tropin delajo oblodo za svinje. Pri nas pa naredijo cibebe pa jih potlej denejo v kolače. —

Sedaj, ko smo opisali, kaj je jesen za nas, šele obesimo na steno nezogibno »jesensko podobo« in se s pametjo in po domače pomenimo o tem, kar na njej vidimo.

Ana Pfeifer.

(Dalje prih.)

SLOVSTVO.

OCENE.

**Dve pešniški zbirki za našo de-
co. — Oton Župančič: Cici-
ban in še kaj. —** V Ljubljani 1915.
— Izdala in založila »Omladina« —
Tiskala »Učiteljska tiskarna« — Ce-
na vez. 1 K 60 vin. — Str. 55.

Utvva: Kraguljčki. — V
Trstu 1915. — Založila in izdala knji-
garna J. Štoka. Cena: broš. izvod
80 vin., v platno vezan 1 K 20 vin.,
po pošti 10 vin. več. — Str. 46.

Ciciban in še kaj. Ko je
izšla v nov. številki 1915. »Ljubljan-
skega Zvona« Župančičeva »Ciciban
in čebela«, smo jo čitali v šoli v ve-
liko veselje otrok, in v nas vseh je
bila tedaj želja, da bi izvedeli o Ci-
cibanu skoraj kaj več. Še v dec. šte-
vilki nam je pokazal pesnik eno, no,
danes pa leži pred nami vsa zbirka.
Kakor smo bili veseli prvega Cici-
banovega glasu, tako nas radosti
ves njegov vrisk in smeh. Pred več
ko tridesetimi leti nam je pokazal
take krasote za mlado srce peščico
»Najdihojca«, za Novo leto 1916.
nam je z ljubeznijo in otroškim du-
hom odprl vanjo Ciciban vrata na-
stežaj. Z »Veselimi koledniki« je pri-
šel; v spremstvu so tudi »žalostni«
in »častitljivi koledniki«, a prikažejo
se le kot statisti, za veselimi pa vle-
če Ciciban »meh za smeh in vrečo
sreče... ne za hišo zidano, le za vo-
ljo židano!« — 30 pesmic obsega
knjižica o Cicibanu in še o čem,
če bi pa hotel povedati, katere
so najboljše, bi jih moral naštevati
po vrsti in pri vsaki bi si moral reči:
»Še tole!« Čemu torej naštevanje;
trideset biserov dobi s knjižico naša
mladina, in če niso vse pesmice no-
vejšega in najnovejšega datuma, nam
pripovedujejo starejše le to, da gre
Župančič kvišku.

V prijeten predokus za tiste, ki
Cicibana in še kaj več ne poznajo,
pa uvrstimo na konec eno iz Ciciba-
nove šole:

»Cicibanček vedi:
solnce je na sredi
v lepi zlati skledi.

In v njegovi zarji
zemlja kolobari.

Okrog zemlje tava
luna vrtoglava.

Zemlja, vsi planeti
v vajeti zajeti
k solncu so pripeti.

Solnce vsepovsodi
njihna pota vodi.

Bog jim solnce ukrade,
v nič ves svet razpade. —

Cicibanček gleda:
prazna solnačna skleda,
njemu v glavi zmeda.»

Tako bi se dala pisati o Cicibanu
ocena najlažje, če bi se kazalo vsega
za uživanje... — Pri obliki knjižice
pa radi priznamo njeno okusno in
brezhibno izvedbo.

Utvini »Kraguljčki« so »ve-
seli... pesem zapeli čez zimsko
polje«. Kdor prečita obenem Župan-
čičevega »Cicibana« in »Kragulj-
čke«, mi znabiti zameri, da govorim
o obeh zbirkah v isti sapi. Zdi se mi,
da to ni v škodo, ker ne bem primer-
jal, niti mislil na »Cicibana«. — V
23 pesmicah »pojo«, »zvone«, »cing-
ljajo« kraguljčki, pa radi imamo
njih petje, zvonjenje, cingljanje, če-
prav zazveni vse skupaj časih še
prek zimske ravani; najrajši tam,
kjer so ljubki interpreti prirode, po-
mešani z bajnostjo. Te vrste pesmice

so se najbolj posrečile in neprisiljeno se je vpletel vanje prizrčen humor; na pr.: »Mraz« (10), »Kraguljčki« (12), »Prvi krajec, suh možiček...« (14), »Koliko je zvezd...« (24) — ti zadnji dve sta zlasti uspeli — »Tiho je legel mrak« (28). V dveh pesnicah govori mamica — v prvi in zadnji — zadnja, po tujem motivu (naj se mi oprostí, da mi je prišel pri prvi Heine na misel!), je stopila tja, kjer »junaki mrjo«; nekateri pravijo, da je čas tak, da je to treba. Bodi že, kakor hoče, »Kraguljčke« radi uvrstimo v slovensko mladinsko knjižnico, kajti deca bodo imeli nad njimi svoje veselje. — Še nekaj! Oglas pravi, da je izšla knjižica broš. in vezana; pred menoj je vezani iztis. Ta pa je ličen in lep po vsej svoji opremi, in za šolske knjižnice priporočamo izključno tega!

Pav. Flerè.

KNJIŽEVNE NOVOSTI.

Koledar (Vestnik) XXX. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za prestopno leto 1916. — Izdalo in založilo vodstvo. — Cena 1 K 30 vin. Preplačila se hvaležno sprejemajo. — Poleg običajne koledarske vsebine čitamo v tem zborniku spise: Pesnik Simon Gregorčič in naša bramba, Tridesetletnica Družbe sv. Cirila in Metoda, Vojne in druge žrtve v vrstah D. C. M., Šolstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v vojnem času, Od severa naših pokrajin itd. — Vsi spisi so zanimivi in vredni čitanja. — Vestnik o delovanju D. C. M., njenih šolskih zavodov in podružnic sestavljen je jako vestno in pregledno. — Tudi mi kličemo z vodstvom vred: »Slovenci, poleg obilih dolžnosti, ki vam jih nalaga patriotična dolžnost zaradi vojne, ne zabite Družbe sv. Cirila in Metoda, naše edine obrambne šolske družbe!« — Kdor koledar prejme, naj ga ne vrne, ampak naj pošlje

po priloženi položnici vsaj pristojni znesek, da omogočimo tako družbi vzgojitev našega naraščaja!

Učiteljski Ročni Zapisnik v vojnem letu 1915 za šolsko leto 1915/16. — XXII. letnik. — Sestavil L. Jelenc. — Natisnila in založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. — Cena: Brez kataloga elegantno vezan 1 K 20 vin., s katalogom za 100 učencev 1 K 40 vin., za 150 učencev 1 K 60 vin. — Letos smo dobili svoj Ročni Zapisnik jako skrajšan po vsebini. Zakaj — to nam pove njegov urednik v uvodnih besedah. Vzlic temu je knjižica vrlo zanimiva, saj je tudi ona odmev sedanje vojne s posebnim ozirom na slovensko učiteljstvo. Tudi padlim našim tovarišem je postavljen v R. Z. spomenik. — Urednikove besede se glase upapolno z ozirom na zmagoslavni konec sedanje vojne in glede na našega naroda in stanu bodočnost. Naj se zgodi tako! — Naj ne bo našega tovariša in naše tovarišice brez letošnjega Ročnega Zapisnika!

Za patriotične priredbe, šolske in društvene, izda šolski ravnatelj v Središču na Štajerskem, tovariš Anton Kosi spevoigro »Za brambo domovine«. Cena partituri z deklamacijami vred 1 K 80 vin.

Letno poročilo I. mestne šestrazredne deške ljudske šole v Ljubljani o vojnem šolskem letu 1914/15. — V spomin na svetovno vojno sestavil in na svetlo dal šolski vodja Jakob Dimnik. — Z dvanajstimi slikami. V Ljubljani 1915. — Založila I. mestna deška ljudska šola. — Natisnila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani — Letno poročilo, ki je vestno in skrbno sestavljeno, ima sledečo vsebino: I. Za zapuščene vdove in sirote. — II. Nastop vladanja avstrijskih vladarjev. — III. Rodopis vladajoče hiše avstrijske. — IV. Rodovnik vladajoče hiše avstrijske. — V. Prestolonaslednik nadvojvoda Karel Franc Jožef. — VI. Svetovna vojna in šola. — VII. Zgodovinski in statistični podatki o I. mestni deški ljudski šoli. — VIII. Šolski dnevnik leta 1914/15. IX. Imenik učencev leta 1914/15. — X. Učiteljski zbor leta 1914/15. — XI. Šolska uprava. —

XII. Ljudsko zastopstvo. — Izkaznica (krušna karta). — Patriotska knjižica za mladino (na platnicah). — Knjiga ni navadno letno poročilo, kakor smo jih vajeni dobivati v roke, pač pa s svojimi zapiski in prilogami kos šolske vojne kronike, dokument, ki bo našel svoj prostor za vedno v knjižnici.

Upamo, da bo tvorilo letno poročilo šol, leta 1915/16, dopolnilo izišlemu, ker pride v poznejših letih marsikomu prav. —č.

ČASOPISNI VPOGLED.

»Zvonček« objavlja v 12. številki 1915 tole vsebino: 1. Anton Gaspari: Pesem snegov. (Z bojišča). 2. Ladislav Ogorek: Ivo Trošt. Ob petdesetletnici njegovega rojstva. 3. Ivo Trošt. Slika. 4. Fr. Rojec: Goram. Pesem. 5. Ivan Stukelj: General Svetozar Borovčić pl. Bojna. 6. Andrej Rapč: Dolgčas v posetih. Pesem. 7. Josip Kralj: Jesenski izprehod. Pesem. 8. Ivo Trošt: Dosti kruha. Povest. 9. Orešje poleg Cola, rojstni kraj Iva Trošta. Slika. 10. E. Gangl: Marijan in žoga. Pesem s sliko. 11. Andrej Rapč: Dvigajo pete se... Pesem. 12. Davorinov: Pesem o ledenih svečah. 13. Ivo Trošt: Jagoda. Basen. 14. Davorinov: Na ledu. Pesem. 15. Dva vojaka iz srednjega veka. Podoba. 16. Pouk in zabava. Rešitev besedne uganke v 11. številki. Imena rešilcev. Pridi, zvezda naša, pridi (S. Gregorčič). — Uboge ptičice. — Kako globoko je Jadransko morje. — Dijaške štipendije. — 13-letni učenec v vojni. — Na bojnem polju. — Le vstani vborai narod moj. (S. Gregorčič). — Kotiček g. Doropoljskega. 17. Ob sklepu šestnajstega letnika.

S to številko je naš mladinski ilustrovani list zaključil svoj šestnajsti letnik. Uredništvo in upravništvo pišeta ob sklepu tega letnika tako:

Vojna, kakršne ne pomni zgodovina in ki se dotika s svojo strahotno silo nekaterih slovenskih naših krajev v solnčni Gorški, je začrtala svoje sledove tudi v naš

mirni »Zvonček«, četudi je njegova naloga, da služi le duševnemu razvoju in napredku slovenske mladine.

Ni bilo mogoče, da bi se samo mi odtegnili silovitim dogodkom, ki se tam na bojnih poljanah odigravajo ter odločujejo bodočnost, moč in slavo ljubljene domovine! Naša dobra mladina z vsem srcem in z vsako mislijo opazuje te dogodke.

Saj skoro ni slovenske rodovine, ki bi vanjo ne planili valovi te mogočne borbe. V vrstah naših junaških bojevnikov stoji tudi naši očetje, bratje, sinovi, sorodniki, sosesdja, učitelji... Izmed stotisočev se odraža njih junaštvo: prvi so med prvimi tako naši poveljniki, naši častniki in naši preprosti vojaki!

Koliko je število njih, ki jih ne vidimo nikoli več! Darovali so svoji domovini to, kar so imeli najdražjega: svoje življenje! V naših srcih so globoke rane, ki jih more hladiti samo zavest in upanje, da niso umrli zaman, ampak da je njihova kri kakor seme, ki požene iz njega lepša doba narodu in domovini!

Ako vsi na ta način duševno živimo sredi bojne vihre, je jasno, da mora odmevati trepet in bolešt, tešilo in nada tudi iz našega lista. Tako ostane »Zvonček« še poznim rodovom priča, kako je slovenska mladina živela, delala in čutila v dobi te vojne.

Ta letnik zaključujemo z iskreno željo, da bi se nam v prihodnjem letu bolje godilo. S svoje strani hočemo skrbeti za list s tisto vestnostjo in požrtvovalnostjo, kakor smo to delali doslej. Kličemo pa na pomoč vso slovensko javnost: naj nam ostanejo vsi prijatelji zvesti, vsak pa naj nam pridobi po enega novega naročnika!

Tudi mi nujno prosimo vse svoje prijatelje, naj ne prezro navedene zaključne prošnje!

Napredak. Naučno-pedagoška smotra. Zagreb 1915. — Uredili Stjepan Basariček, Davorin Trstenjak, Milan Pejnović in Josip Škavić.

Kakor da ni vojne, tako čvrst in svež je tudi ta, šestinpetdeseti letnik »Napredka«. Poln najraznovrstnejše pedagoške snovi s teoretičnega in praktičnega stališča, obsežen je obzor po pedagoškem svetu, nobenega mašila ni med manjšimi članki in med beležki. A vzlic temu, da gre naprej svojo začrtano pot, najde odmev v njem tudi svetovna vojna in marsikateri realno začrtani članek je dobil od tu záse snov. Realnost, stroga umerjenost in prevdarnost sploh karakterizira ta letnik, ki v njem prednjači hrvatski pedagoški starosta Davorin Trstenjak. Po vseh številkah smo ga srečavali med letom, v vseh predalih smo našli njegove krajše članke, pozdravljali pa smo zlasti njegove praktične črtice »Iz šole za škol«, ki se jih je nabralo triindvajset v letnik, in realne zapiske »Sitna pedagogija«, ki jih je priobčil Trstenjak dvaindvajset. — Drugi marljivi »Napredkov« sotrudnik je znani dr. Pajo Radosavljevič. V tem letniku najdemo njegov izvrstni daljši spis »Iz eksperimentalne didaktike crtanja« in informativni spis »Moralna pedagogika v Ameriki«, ki jo je študiral pisa-

telj na licu mesta in po obsežni književnosti, katere nekaj tudi navaja na str. 372. Poleg tega pa je razmetaval svoje znanstveno bogastvo po listu še v mnogih informacijskih beležkih. — Radi smo se mudili med letom tudi pri zapiskih »Iz pedagoške bilježnice«, v katerih je priobčeval † Milan Pejnovič svoja vsakdanja opazovanja. — Izmed ostalih spisov omenimo samo na kratko: »Uzgajanje za samsvojnost (Dr. Trstenjak)«, »K pitanju uzgojnih ciljeva. Misli dr. E. Meumanna (M. B.)«, »Narodne progrješke i uzgajanje (D. Trstenjak)«, »U obranu slobodne volje« (J. Marič) in »Nietzscheove misli o uzgajanju (F. H. Mandić)«. —

Obširnejšega poročila ne pišemo; opozarjamo s temi vrsticami ono slovensko učiteljstvo, ki mu je za to, da pogleda tudi v znanstveno-pedagoškem oziru preko domovinskih mej, naj se ozre tudi k našim južnim bratom in tu v prvi vrsti na »Napredek«. V »Pop.« pa bomo o prilikah opozarjali na delo simpatičnega lista

Pav. Flerč.

RAZGLEd.

ŠOLSTVO.

Posebni oddelek za ljudsko šolstvo v avstrijskem naučnem ministrstvu se je ustanovil. Vsak ljudskošolski učitelj pozdravlja to ustanovitev z odkritim veseljem, da prevzame najvišja uprava sama v roko to šolstvo, ki jim je bila marsikatera avstrijska kronovina mačeha. Upravičena bi bila tudi izpolnitev želje, da bi imel ta oddelek svoje svetovalce iz ljudskošolskega učiteljstva samega, kakor so svetovalci za srednje šolstvo vzeti iz vrst srednješolskega učiteljstva.

Umestna naredba naučnega ministrstva.

Z ozirom na preobilico učnih knjig in pripomočkov, določenih za pouk na ljudskih in meščanskih šolah, na moških in ženskih učiteljskih, je izdal avstrijski naučni minister na vse deželne šolske oblasti odlok, naj se ozirajo vbodoče pri določanju glede popustnosti novih učnih tekstov in pripomočkov zlasti na vprašanje potrebe. Avtorjem, oziroma založnikom naj se dovolje vbodoče korekture in predelave le tedaj, če odgovarja novo izdanje knjige resnični potrebi in če je pričakovati od nje v pouku takega napredka, da je res želeti nove iz-

daje. — K temu pripominja »Učit. Tov.«: »Ta naredba naučnega ministra je res umestna, toliko s pedagoškega, kolikor — žepnega stališča staršev. Tisto večno izpreminjanje učnih knjig od leta do leta stavlja časih zlasti ubožnejše starše v nemalo zadrego«. — »Agramer Tagblatt« pa piše: »To pametno naredbo naj bi posnemali tudi pri nas (na Hrvaškem). Mnoge matere nam tožijo, ker se šolske knjige vsako leto menjajo, kar jako hudo občutijo tiste rodovine, ki imajo več za šolo obveznih otrok. Poprej je mogel otrok porabljeni knjige svojega starejšega brata ali sestre, sedaj pa jih treba vedno nanovo nabavljati. — Ko nam že državna uprava priporoča štedenje na vseh koncih in krajih, pa naj nam prihranja stroške tudi pri šolskih knjigah!«

Vojaško izvežbanje dalmatinske mladine. Na seji dalmatinskega deželnega šolskega sveta v Zadru 17. nov. l. 1915 so sklenili uvesti v vseh ljudskih šolah, učiteljskih in srednjih šolah Dalmacije telovadbo in vojaško izvežbanje moške šolske mladine kot obvezni predmet. Vojaško bodo vežbali mladino vojaški inštruktorji, dokler ne dobe za to zadosti sposobnih civilnih učnih oseb. V Boki Kotorski je že uvedeno vojaško vežbanje in dosega ugodne in razveseljive rezultate.

Srednješolci v Bosni in Hercegovini morajo nositi odslej tudi izven šole posebne čepice, oziroma fese, po katerih se spozna, kateri zavod obiskujejo.

Šolstvo v Varšavi. Takoj po osvoboditvi izpod ruskega vladarstva je varšavski meščanski odbor primerno novim razmeram organiziral šolstvo. Prej je bil v javnih šolah ruski učni jezik. Sedaj pa v vseh šolah gospoduje poljski jezik kot učni in uradni jezik. — Krona varšavske kulturne organizacije pa je varšavska poljska univerza in tehnika. Pod rusko vlado je imela Varšava čisto rusko univerzo, a to je bila univerza nižje vrste; po uradni razvrstitvi je bila na isti stopnji kakor sibirski univerza v Tomsku. Splošno je bilo znano,

da se ruski vseučiliški profesorji v Varšavi ne odlikujejo niti po učenosti niti po značajnosti. — Dne 15. novembra l. 1915 pa je bila v Varšavi slovesno otvorjena poljska univerza in tehnika. Po polstoletnem suženjstvu je zopet zmagoslavno zadonel poljski učni in uradni jezik na najvišjih varšavskih kulturnih zavodih. Kurator varšavske univerze in tehnike je grof Hutten-Czanski, ki posreduje med zavodom in med nemškimi oblastmi. Za rektorja sta imenovana prof. dr. med. Jožef Brudzinski na univerzi in prof. inž. Zygmund Straszewicz na tehniki. Univerza ima tri fakultete: 1. pravno in državnoznanstveno, 2. matematično-prirodoslovno z medicinskim oddelkom, 3. filozofično z zgodovinskim in filološkim oddelkom. Rektor rabi stari pečat varšavske kraljevske univerze s poljskim orlom v sredi in z novim samopoljskim napisom. — Meščanski šolski odbor deluje jako živahno in uspešno. V mestu otvorijo 200 novih ljudskih šol in več srednjih šol. Leta 1914. je bilo v Varšavi 381 ljudskošolskih razredov, sedaj jih je 452; pod rusko vlado je ruske šole obiskovalo 12.000 otrok, sedaj pa 16.800 otrok; učnih oseb je bilo 125, sedaj pa 427. Odbor za otroško varstvo je lani vzgajal 4000 otrok, sedaj pa 6370 otrok v 142 razredih s 162 učnimi osebami. Razen tega je v Varšavi mnogo zasebnih ljudskih šol; sedaj imajo 200 razredov, ki jih obiskuje 3000 otrok; učnih oseb je 250. Naposled je 150 razredov skupnih ali mešanih šol, v katerih 200 učiteljev poučuje 6000 otrok in odraslih. — Židje imajo 26 ljudskošolskih razredov. Pod rusko vlado jih je vzdrževala židovska občina, sedaj jih pa vzdržuje šolski odbor. — Na novi univerzi je doslej okoli 500 slušateljev in 43 profesorjev; 5 profesorjev je poklicanih iz Lvoja, po eden pa iz Berlina, iz Friburga v Švici in iz Vratislave, vsi drugi so domači varšavski znanstveniki. Na tehniki je okoli 400 slušateljev in 17 profesorjev.

»Učit. Tov.«

TO IN ONO.

Če bi dete hotelo...

(Rabindranath Tagore).

Če bi dete hotelo — v hipu bi proti nebesom zletelo!

Ne brez vzroka ostaja pri nas:

Ljubo mu je, da skriva svojo glavico na materino grud, in ne more strpeti, da ne bi zrlo svoje matere!

Vse vrste modre govorice pozna dete, četudi jih je malo na zemlji, ki bi docela razumeli njihov pomen!

Ne brez vzroka noče nikdar govoriti:

Edino, kar hoče, je, da se uči materinih besed z materinih usten! Zato gre tako nedolžno v svet.

Zaklade zlata in biserov ima dete — vendar je prišlo kot berač na svet!

Ne brez vzroka je prišlo tako odeto:

Ljubi, mali, goli berač se kaže docela nezmožnega, da lahko berači pri ljubezenskem bogastvu svoje matere!

Tako prosto je bilo dete vsakršne vezi v deželi nežnega, razcvetajočega se meseca!

Ne brez vzroka je opustilo svojo svobodo:

Ve, da je v mali kamrici materinega srca prostor za brezmejno radost, in da je še vse bolj sladko kakor prostost biti ujet od materinih ljubih rok in biti od njih tesno uklenjen!

Detu ni vedelo nikdar, kaj je jok! Kajti bivalo je v deželi popolne blaženosti!

Ne brez vzroka je hotelo prelivati solze:

Kakor privablja s smehom svojega ljubega ličeca k sebi materino hrepeneče srce, spleta s svojimi malimi bolestinami vzkliki pri najmanjši skrbi dvojno vez usmiljenja in ljubezni!

Ideal vzgoje. Znabiti bo vzgoja boljša ter se približa vsaka prihodnja generacija bolj popolnosti ljudstva, kajti iz edukacije izhaja velika tajnost ljudske narave. — Poslej je mogoče, da bo, ker se je začelo zdaj pravilneje soditi in jasno spoznavati, kar

vse spada k dobri vzgoji. Veselo je premišljati, da se razvije z vzgojo človeška narava vse bolj ter se da dovesti v obliko, ki je ljudstvu primerna. To nam odpira videk v srečnejšo bodočnost ljudskega roda. (Kant.).

Ideal narodne vzgoje bi bil to, da se nudi vsakomur možnost razvoja do maksimuma osebne kulture in možnost socialnega delovanja napram njegovim sposobnostim in energiji volje. (Paulsen). Iz »Napr.«

Za svetovni mir. Italijanski učitelji so sklenili na svojem kongresu v Peružiji, da črtajo iz šolskih čitank vse članke o vojnah. Sličen predlog so sprejeli tudi francoski učitelji na svojem zborovanju v Amiensu. — Iz učiteljstva torej izhaja iniciativa za mir in bratstvo med ljudmi in narodi!

Novi znanstveni zakladi za Bolgarijo. Vseučiliška in narodna biblioteka belgrajska je postala bolgarska last. Srbi so svoje književne zaklade prenesli v Niš, a tam so jih Bolgari zaplenili in jih bodo odpeljali v notranjo Bolgarijo, da se okrepe bolgarske knjižnice s tem dragocenim materialom.

Sola in vojna. Dunajska »Information« piše: »Novo šolsko leto se je začelo, ni pa prineslo našim šolam mnogo novega. Pričakovanje, da se v učnih načrtih — menimo glede učenja deželnih jezikov — porabijo izkustva vojne, treba že odložiti. O elementarnih šolah molčimo. Na višjih zavodih (vštevši meščanske in visoke šole) pridno uče grško, latinsko, angleško in francosko, proti čemer sicer principialno ne bi bilo prigovora, v kolikor ni to na škodo drugih važnih učnih predmetov. Zaman pa bi iskali v učnih načrtih tudi najskromnejšega začetka v pouku mnogih in — kakor je pokazala sedanja vojna — tako življensko važnih deželnih jezikov. Do nadaljnjega je ostalo pri latinščini, grščini, angleščini in francoščini. Za deželne jezike iščejo šele prostorov, časa, učiteljev in učencev, ki bi se hoteli učiti. To bo zahtevalo mnogo, mnogo časa, in bilo bi že priporočati, da bi se dala prednost krajši, hitreji in smotrenejši reformni metodi.«

Priporočljiva dela za nadaljno učiteljsko izobrazbo obsega

:: zbirka metodičnih priročnih knjig ::

v smislu stvarjajočega dela in umetniške vzgoje:

- I. **Rust, Methodisches Hilfsbuch für den Unterricht in der Naturlehre an Volks- und Bürgerschulen. (I. del)**
Cena: broš. K 3·20, nav. vez. K 3·60, v platno vez. K 4·—
- II. **Berger, Erziehung zur Gemeinnützigkeit.**
Cena: broš. K 2·40, nav. vez. K 2·80, v platno vez. K 3·40.
- III. **Kollitsch, Das angewandte Rechnen in der Arbeitsschule. Für die Unterstufe der Volksschule. (Zweites Schuljahr.)**
Cena: broš. K 1·40, nav. vez. K 1·70, v platno vez. K 2·20.
- IV. **Hertel, Die Arbeitsmethode im Unterrichte der Formenlehre.**
Cena: kart. K 2·80, v platno vez. K 3·60.
- V. **Kollitsch, Das angewandte Rechnen in Arbeitsschule. Für die Mittelstufe der Volksschule. (Drittes Schuljahr.)**
Cena: broš. K 1·40, nav. vez. K 1·70, v platno vez. K 2·20.
- VI. **Ebert, Schindler, Rothe, Der Stempeldruck im Schulzeichnen.**
Cena: broš. K 3·—, nav. vez. K 3·30, v platno vez. K 3·60.
- VII. **Rust, Methodisches Hilfsbuch für den Unterricht in der Naturlehre an Volks- und Bürgerschulen. (II. del)**
Cena: broš. K 4·—, nav. vez. K 4·40, v platno vez. K 5·—.
- VI. **Pfrogner, Methodik des formenkundlichen Unterrichts an Volks- und Bürgerschulen.**
Cena: broš. K 2·20, nav. vez. K 2·50, v platno vez. K 3·—.
- IX. **Grimme, Einführung in das Illustrieren von Lesestücken.**
66 tabel (od teh šest večbarvnih). Cena mapi K 7·50. V šestih sledečih iz zvezkih po K 1·50. Vsak zvezek je tudi posebe naprodaj.
- X. **Rössler, Vom Schreibunterrichte im neuen Geiste.**
Cena: broš. K 2·20, nav. vez. K 2·50, v platno vez. K 3·—.
- XI. **Haberfellner, Das schaffende Arbeiten der Mädchen in Verbindung mit dem Zeichnen.**
44 risb v tekstu s pojasnjujočim besedilom in 40 tabel s 150 deli. Cena: lepo vez. K 6.
- XII. **Kollitsch, Das Schuljahr ein Kriegsjahr.**
Cena: Broš. K 1·40, nav. vez. K 1·70.
- XIII. **Bassiger, Schaffender Sprachunterricht im Dienste stilistischer Ausbildung.**
Cena: broš. K 4·—, nav. vez. K 4·40.
- XIV. **Heywang, Zum Deutschunterricht in der wenig gegliederten Landschule.**
Cena broš. K 4·—, nav. vez. K 4·40.
- XV. **Herget, Das Betrachten künstlerischer Bilder in der Schule.**
Cena: K 3·60.

=== Poštni stroški pri vseh pošiljках posebe. ===

Natančne cenovnike v nemščini pošiljam na zahtevo zastonj in poštuine prosto.

:: Šolskoznanstvena založba **A. Haase**, Praga, Annahof. ::

"Pelikan" *Akvarelne in tempera barve,*

Günther Wagner-jeve umetniške in najfinejše tehniške akvarelne

■■■■■■■■■■ **barve** ■■■■■■■■■■

prekažajo glede čistoče, sijajnosti, mešovitosti in trpežnosti vse doslej znane izdelke.

: Najprikladnejša znamka za šolsko rabo :

Günther Wagner-jevi tekoči tuši

prevladujejo svetovni trg!

Gospodom učiteljem risanja so na zahtevo napleski (namazi) in cenik na razpolaganje.

GÜNTHER WAGNER,

Hannover in Dunaj X/1.

Obstoja od 1828. l. → 40 odlikovanj.

✓ Cenjenemu učiteljstvu in slavnim okrajnim šolskim svetom priporočamo v obilna naročila vse predpisane šolske tiskovine po najnovejših vzorcih, najnovejše mladinske spise lastne in druge zaloge, poštno in druge tiskovine za šolsko uporabo na ljudskih, obrtnih in meščanskih šolah, učne načrte, razne napise na lepenki itd. - Zahtevajte cenik, ki se pošlje brezplačno in poštne prosto. - Vsako leto izide 'Ročni zapisnik' z osebnim statusom in imenikom vseh šol po slov. deželah.

**UČITELJSKA
TISKARNA
V LJUBLJANI**

registrov. zadruga z omejl. zavezo

Frančiškanska ulica 6.

